

DÍJNYERTES NEW YORK TIMES BESTSELLER

A Körkunyhó

„LENYÜGÖZŐ!”
– Ron Charles, *Washington Post*

*finep
selection*

LOUISE ERDRICH

LOUISE ERDRICH

A
Körkunyhó

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2014

Pallasnak

ELSŐ FEJEZET

1988

CSENEVÉSZ FÁK OSTROMOLTÁK A SZÜLŐI HÁZ ALAPZATÁT. Egyszerű suhángok voltak, alig néhány friss, egészséges levél meredezett rajtuk. A vesszőszerű hajtásoknak azonban sikerült átküzdeniük magukat a cementtéglákat borító mutatós barna zsindelyek késpenge vékonyságú repedésein. Összenőttek a láthatatlan fallal, alig lehetett lefeszegetni őket. Apám megtörölte a homlokát, és hangosan átkozta szívósságukat. Én egy régi, rozsdás, kicsorbult ültetővillát használtam, apa hosszú, vékony piszkavasat forgatott a kezében, amellyel valószínűleg többet ártott, mint használt. Miközben vakon döfködte a zugokat, ahova a gyökerek a megérzése szerint beettek magukat, kellemes kis lyukakat fúrt a habarcsba a jövő évi csemetéknek.

Valahányszor sikerült fellazítanom egy fácskát, diadalittasan fektettem le a házat körülvevő keskeny járdára. Volt ott kőris, szil, juhar, kőrislevelű juhar, sőt, még egy jókora szivarfa is, amelyet apám azonos mód fagylaltos vödörbe állított, és megöntözött, arra gondolván,

hogy valahol máshol majd újraültetheti. Nem győztem csodálkozni, hogy a facsemeték ilyen szerencsésen túléltek az észak-dakotai telet. Vizük talán akadt, de amúgy be kellett érniük a szórt fényrel meg néhány görönggyel, mégis minden magnak sikerült mélyre hatoló gyökeret és óvatosan felfelé kapaszkodó hajtást növesztienie.

Apám felállt, és kinyújtóztatta fájós derekát.

– Végeztünk – mondta, pedig egyébként mindig a tökéletességre törekedett.

Nekem azonban nem akaródzott abbahagyni a munkát, és miután apa bement a házba, hogy felhívja anyát, aki beugrott az irodába egy aktáért, tovább keresgéltem a bujkáló magoncokat. Apám nem jött vissza, azt hittem, szokása szerint lepihent egy kicsit. Most biztosan azt gondolod, hogy leálltam, hiszen egy tizenhárom éves fiúnak jobb dolga is akad ennél, de tévedtek. Ahogy esteledni kezdett és a környék szép lassan elcsendesült, úgy tűnt egyre fontosabbnak, hogy minden egyes betolakodót a gyökerénél, a növekedés kezdőpontjánál irtsak ki. Azt is fontosnak tartottam, hogy a sietve összecsapott feladataimmal szemben most az egyszer precíz munkát végezzek. Ma is elcsodálkozom, milyen odafigyeléssel tettem a dolgom. A lehető legközelebb dugtam a villámat a botszerű hajtáshoz. Minden egyes fácska más-más stratégiát igényelt. Szinte lehetetlen volt úgy kiszabadítanom a sértetlen gyökeret makacs rejtekhelyéről, hogy közben ne törjem el a növényt.

Végül csak abbahagytam, és belopakodtam a házba, majd besurrantam apám dolgozószobájába. Egy törvénykönyvet vettem le a polcra, amit apa csak úgy emlegetett: a Biblia. Felix S. Cohen műve volt, *A szövetségi indián jog kézikönyve*. Apám apjától maradt ránk. A rozsdabarna kötés már jócskán megkopott, a hosszú gerinc

berepedezett, és minden oldalon hemzsegték a kézzel írt megjegyzések. Megpróbáltam ráhangolódni a régies nyelvezetre meg a rengeteg lábjegyzetre. Apám vagy a nagyapám felkiáltójelet helyezett el a 38. oldalon, egy dőlt betűs eset mellett, amely természetesen az én kíváncsiságomat is felkeltette: *Egyesült Államok kontra Nagyvenhárom liter whisky*. Gondolom, valamelyikük ugyanolyan nevetségesnek tartotta a címet, mint én. Annyit viszont sikerült leszűrniem – más esetekből, amit most ez is megerősített –, hogy mintha nem is a kormánnyal, hanem egy idegen nemzettel kötöttünk volna paktumot. Hogy a régi hatalom és dicsőség, amit Mooshum szokott emlegetni, nem veszett el teljesen, hanem – legalábbis bizonyos mértékben, győzködtem magam – továbbra is törvényi védelem alatt áll.

Egy pohár hideg víz mellett olvastam a konyhában, amikor apa felébredt a szunyókálásból, és kábultan, ásítózva belépett az ajtón. Minden jelentősége ellenére Cohen kézikönyve nem volt valami súlyos, így amikor apa felbukkant, gyorsan az asztal alá, az ölembe dugtam. Apám megnyalta cserepes ajkát és körülnézett, talán az ételszagot, az edényzörgést, a pohárcsörgést vagy a léptek zaját hiányolta. Meghökkenettek a szavai, holott a felszínen teljesen súlytalannak tűntek.

– Hol van anyád?

Rekedtes, száraz hangon szólt.

A szomszédos székre csúsztottam a könyvet, felálltam, és felé nyújtottam a vizemet. Egy hajtásra megitta. Nem ismételte el a kérdést, de úgy bámultunk egymásra, mintha mind a ketten felnőttek lennénk – mintha apám jól tudná, azzal, hogy a törvénykönyvét olvasgatom, én is részese lettem a világának. Addig nézett farkasszemet velem, amíg le nem sütöttem a tekintetem. Alig múltam tizenhárom. Két hete még tizenkét éves voltam.

– Az irodában? – feleltem, hogy elvegyem a pillantás erejét.

Azt hittem, apa tudja, hol van anya, hogy minden információt megkapott a telefonbeszélgetés során. Tudtam, hogy anyám nincs az irodában. Valaki felhívta telefonon, aztán azt mondta, bemegy az irodába pár aktáért. Az önkormányzat felvételi megbízottjaként alighanem valamelyik beadványon rágódott. Egy egyszemélyes osztály vezetője volt. Vasárnap volt – innen a csend. A vasárnap délutáni ejtőzés ideje. Még ha utána beugrott a nővérehez, Clemence-hez, anyának már akkor is haza kellett volna érnie, hogy megfőzze a vacsorát. Ezt mindketten tudtuk. A nők nem is sejtik, a férfiak mennyi mindent le tudnak szűrni a megrögzött szokásaikból. A jövés-menésük beleivódik a testünkbe, a ritmusuk a csontjainkba. Még a szívverésünk is az övékéhez igazodik, és mint minden hétvégi délutánon, most is arra várunk, hogy anya felkészítsen minket az estére.

És íme, a távollétében megállt az idő.

– Most mi legyen? – szólaltunk meg egyszerre, ami megint csak nyugtalansággal töltött el minket. De apám, látva az idegességemet, átvette az irányítást.

– Keressük meg! – mondta.

Magamra kaptam a dzsekimet, és örültem, hogy apám ilyen konkrétan fogalmazott – megkeressük anyát, nem csak ácsorgunk, nem csak nézünk körbe-körbe. Megyünk és megkeressük.

– Defektet kapott – jelentette ki apám. – Biztos hazavitt valakit, és közben defektet kapott. Ezek a nyavalyás utak. Elmegyünk a bácsikádhoz, kölcsönkérjük a kocsiját, és megkeressük anyádat.

Megint így mondta: megkeressük. Hosszú léptekkel ügettem mellette. Ha egyszer szikrát kapott, gyors volt és erős.

ELŐSZÖR ÜGYVÉD LETT, aztán bíró, ráadásul későn nősült. Még anyám is meglepődött az érkezésemen. Az öreg Mooshum Hoppának hívott. Ez lett a becenevem, amit sajnos a többi családtag is viccesnek talált. A mai napig előfordul, hogy Hoppának szólítanak. Lementünk a domb tövébe a nagynénémekhez – egy halványzöld, nyárfákkal védett és három kis lucfenyővel szalonképesebbé tett faházhoz. Mooshum is itt lakott, az időtlenség ködébe burkolózva. Mindnyájan büszkéek voltunk rá, hogy ilyen szép kort ért meg. Vén volt, mint az országút, de még most is ő tartotta rendben az udvart. Minden nap, miután kidolgozta magát a ház körül, úgy dőlt el az ablak melletti vackán, mint egy darab fa, aztán elszunyókált, és néha száraz, prűszkölésszerű hangot hallatott, mintha nevetne.

Amikor apám elmesélte Clemence-nek és Edwardnak, hogy anyá lerobbant, ezért kölcsön szeretnénk kérni az autójukat, és közben úgy tett, mintha ez a mitikus defekt kész ténynek számítana, nevetetnékem támadt. Úgy tűnt, apámnak sikerült bebeszélnie magának, hogy a spekulációja megfelel a valóságnak.

Kitolattunk a kavicsos kocsifelhajtóról a nagybátyám Chevrolet-jával, és a törzsi önkormányzat felé vettük az irányt. Megkerültük a parkolót. Üres volt. Az ablakok sötétek. Visszahajtottunk a bejárat-hoz, és jobbra fordultunk.

– Biztosan Hoopdance-be ment – mondta apa. – Hogy bevásároljon a vacsorához. Talán meg akar lepni minket, Joe.

Én vagyok a második Antone Basil Coutts, de kész lettem volna beverni a képét annak, aki az „ifjabb” szót biggyeszi a nevem elé. Vagy számmal illet. Vagy Bazilnek nevez. Hatéves koromban úgy döntöttem, hogy Joe lesz a nevem. Nyolcévesen rájöttem, hogy a dédapám, Joseph nevét választottam ki magamnak. Lényegében annyit tudtam róla, hogy ő látta el jegyzetekkel a megsárgult lapú, repedezett

borítójú könyveket. Többpolcnyi régiség maradt utána. Erősen nehezményeztem, hogy nem sikerült vadonatúj névvel megkülönböztetnem magam a család unalmas Coutts-ágától – ezektől a felelősségteljes, egyenes, hanyagul hősies férfiaktól, akik titokban ittak, néha el-elszívtak egy szivart, megbízható autót vezettek, és csak abban bizonyultak merésznek, hogy náluknál okosabb nőket vettek el feleségül. Én másmilyen voltam, igaz, azt nem tudtam, miben. Most is éreztem, a szorongásommal hadakozva, miközben anyát kerestük, aki épp csak beugrott a boltba – ennyi az egész, csak egy kis kitérő, semmi más –, hogy különleges esemény részese vagyok. Anya eltűnt. Ilyesmi nem jellemző egy bíró fiára, még akkor sem, ha a rezervátumban él. A szívem mélyén reménykedtem, hogy majdcsak történik *valami*.

Olyan gyerek voltam, aki egész vasárnap délután facsemetéket vés ki a szülői ház talapzatából. Fejet kellett volna hajtanom az elkerülhetetlen igazság előtt, hogy felnőttként is ilyen leszek, de lázasan hadakoztam ellene. Mégis, amikor azt mondom, abban reménykedtem, hogy majdcsak történik valami, semmi rosszra nem gondoltam, csak vártam valamire. Valami ritka eseményre. Valami izgalomra. Arra, hogy nyerünk a bingón, pedig vasárnap senki sem bingózott, ráadásul csodaszámba ment volna, ha anyám beáll játszani. Mégis erre vágytam: valami szokatlanra. Ennyi.

Hoopdance felé félúton eszembe jutott, hogy a csemegebolt vasárnap zárva tart.

– Hát persze! – Apám előreszegte az állát, keze ráfeszült a kormányra.

Ha egy moziplakáton látom a profilját, indiánnak vélem, ha egy érmén, rómainak. Klasszikus sztoicizmus áradt csontos orrából és állkapcsából. Nem állt meg, mert, mint mondta, talán anya is elfelejtette,

hogy vasárnap van. És ebben a pillanatban elsuhantunk mellette. Hát itt van! Villámgyorsan süvített el mellettünk a másik sávban, jóval túllépve a megengedett sebességet, nyilván alig várta, hogy ha-zaérjen. De hiszen itt vagyunk! Jót nevettünk megkövült arckife-jezésén, miközben visszafordultunk és követtük őt a porfelhőben.

– Mérges – nevetett apám megkönnyebbülten. – Látod, én meg-mondtam. Elfelejtette. Elment a boltba, mert kiment a fejéből, hogy zárva van. Mérges, hogy kárba vezett a benzin. Jaj, Geraldine!

Vidámság, imádat és döbbenet bujkált a hangjában, ahogy ki-mondta ezeket a szavakat. Jaj, Geraldine! Ez a két szó egyértelmű-en azt sugallta, hogy apám még mindig szerelmes anyámba. Még mindig hálás, hogy anyám hozzáment, és rögtön utána fiúgyerek-kei ajándékozta meg, akkor, amikor apám már kezdte elhinni, hogy neki semmi sem sikerül.

– Jaj, Geraldine!

Vezetés közben mosolyogva csóválta a fejét, és máris szebb lett a világ – a szebbnél is szebb. Most már nyugodtan bevallhattuk, hogy aggódtunk anya különös eltűnése miatt. Csak most jöttünk rá, mi-lyen szent áhítattal vesszük körül az apró szokásokat. Bár a tükörben vadnak láttam magam, a szívem mélyén nagyra becsültem a hétköz-napi örömöket.

Most rajtunk volt a sor, hogy ráijesszünk anyára.

– Csak egy kicsit – mondta apám –, épp csak annyira, hogy visz-szaadjuk a kölcsönt.

Ráérősen gurultunk vissza Clemence-ékhez, majd felsétáltunk a domboldalon, és gondolatban felkészültünk anya szemrehányó kér-désére: Hol voltatok? Lelki szemeim előtt már láttam is csípőre tett kezét. A komor ábrázata mögött bujkáló mosolyt. Mekkora nevet majd, ha meghallja a sztorit.

Végigbaktattunk a poros kocsifelhajtón. Az út mentén katonásan sorakoztak anya tejesdobozban nevelgetett árvácskapalántái. Jó korán kiültette őket. Az egyetlen virág, ami ellenáll a fagnak. Ahogy közelebb értünk a házhoz, láttuk, hogy anya még mindig az autóban ül. A volán mögött, a garázs üres fala előtt. Apám futásnak eredt. Anyám testtartása nekem is szemet szúrt – mozdulatlan volt, merev és baljós. Apa odaért az autóhoz, és feltépte a bal első ajtót. Anya görcsösen markolászta a kormányt, és ugyanazzal az elhomályosult tekintettel bámult előre, mint amikor elsuhant mellettünk a hoopdance-i úton. Akkor jót nevtünk ezen a szúrós tekinteten. Mérges, hogy kárba veszett a benzin!

Szorosan apám mögött álltam. De még így is vigyáztam, nehogy rálépjek a csipkézett szélű árvácskalevelekre és -bimbókra. Apám megfogta anyám kezét, és óvatosan lefejtette az ujjait a kormányról. A könyökénél fogva kiemelte anyámat az autóból, aki megtántorodott, és úgy görnyedt előre, mintha még most is a kocsiban ülne. Apámnak dőlt, és elnézett mellettem. A ruhája elején hányás virított, a szoknyája és a szürke ülэшuzat sötét vértől tocsogott.

– Menj át Clemence-ékhez – mondta apám. – Menj át, és mondd meg nekik, hogy elviszem anyádat az ügyeletre! Mondd meg nekik, hogy jöjjenek utánunk!

Fél kézzel kinyitotta a hátsó ajtót, majd, mintha valamilyen szörnyű táncot járnának, az ülés széléhez manőverezte anyát, és hanyatt fektette. Segített neki az oldalára fordulni. Anya nem szólt, de a nyelve hegyével megnedvesítette cserepes, vérző ajkát. Láttam, hogy pislant egyet, és kissé összeráncolja a homlokát. Az arca egyre jobban felpuffedt. Megkerültem a kocsit, és beszálltam mellé. Megemeltem a fejét, és a tarkója alá csúsztottam a lábam. Így ültem, karomat a vállára helyezve. Megállás nélkül remegett, mintha bekapcsolták

volna. Orrfacsaró bűz áradt belőle: a hányás és még valami, talán benzin vagy kerozin szaga.

– Kiteszlek a ház előtt – mondta apám, miközben hangos csikorgások közepette hátrátolatott.

– Nem, én is veletek megyek. Mellette akarok lenni. Majd a kórházból felhívjuk őket.

Szinte soha nem mondtam ellent apámnak, sem szóval, sem cselekedettel. De ez most nem számított. Összenéztünk, különös pillantással, mintha mindketten felnőtt férfiak lennénk, ám én még nem állnék készen a feladatra. De mindegy. Szorosan átöleltem anyát a kocsis hátsó ülésén. Engem is összevénzett. A kalaptartó felé nyúltam, és lerántottam róla a régi kockás plédet. Anyám olyan hevesen reszketett, hogy attól féltem, darabjaira hullik szét.

– Siess már, apa!

– Jól van – mondta apa.

Szinte repültünk. A kilométeróra már száznegyvenötöt mutatott. De mi csak repültünk tovább.

APÁMNAK MENNYDÖRGŐS HANGJA VOLT, állítólag sok gyakorlással edzette ilyenné. Fiatalkorában még nem dicsekedhetett vele, de a tárgyalóteremben jó szolgálatot tett. Ez a mennydörgős hang most teljesen betöltötte a rendelőintézet előterét. Miután a beteghordók hordágyra tették anyát, apám rám parancsolt, hogy hívjam fel Clemence-t, aztán várjam meg odakint. Most, hogy apám kristálytiszta haragja töltötte be a levegőt, máris jobban éreztem magam. Tudtam, hogy bármi történt is, minden rendben lesz. Mert apa mérges. Ami ritkaságszámba ment, és közvetlen eredménnyel járt. Mialatt betolták a hordágyat a sürgősségi osztályra, apám egy pillanatra sem engedte el anyám kezét. Aztán becsukódott az ajtó a hátuk mögött.

Leültem a narancssárga műanyag székre. Az imént egy vézna kismama haladt el a nyitott kocsiajtó előtt, és tetőtől talpig végigmérte anyát, de aztán észbe kapott. Most velem szemben gubbasztott egy hallgatag öregasszony mellett, és kézbe vett egy régi *People* magazint.

– Az indiánoknak nincs saját kórházuk? Nem most építik?

– A sürgősségi részleg még nem készült el – mondtam neki.

– Akkor is – felelte a nő.

– Mi van? – A hangom rideg volt, és gunyoros. Én nem az a fajta indián fiú voltam, aki dühösen lesüti a szemét, és inkább nem szól semmit. Anyám nem ilyennek nevelt.

A kismama összeszorította a száját, és a magazinba mélyedt. Az öregasszony egy kesztyű hüvelykujját kötötte. Odamentem a nyilvános telefonkészülékhez, de nem volt nálam pénz. A nővérelakhoz léptem, és megkérdeztem, használhatnám-e a telefont. Közel lakunk, vagyis helyi hívásról volt szó, így hát a nővére ideadta a telefont. Senki sem vette fel. Rögtön tudtam, hogy a nénikém, mint minden vasárnap este, ma is elvonszolta Edwardot a szentségimádásra. Edward bácsi folyton azt hajtogatta, hogy amíg Clemence a szentséget imádja, ő végig azon medítál, vajon az ember tényleg csak azért jött le a fáról, hogy tátott szájjal bámuljon egy kerek, fehér osztót. Edward bácsi reál tárgyakat tanított.

Visszaültem a váróba, és a lehető legtávolabb húzódtam a kismamától, de a helyiség olyan szűk volt, hogy nem tudtam elég messzire vonulni. A nő még mindig a magazint lapozgatta. Cher volt a borítón. Könnyedén kisilabizáltam a Cher állá melletti szavakat: *Parádésan játszik a Holdkórosokban, 23 éves szeretőt tart, és olyan vagány, hogy még azt sem fél kimondani: „ha szórakozol velem, kinyírlak.”* Cher azonban egyáltalán nem tűnt vagánynak. Úgy nézett ki,

mint egy csodálkozó hajas baba. A csontos, puffadt hasú nő kikucskált Cher mögül, és odaszólt a kötögető hölgynek.

– Ha jól láttam, szegény asszony elvetélt, de az is lehet – folytatta ravaszkas hangon –, hogy megerőszkolták.

A nő rám nézett, és felcsúszó ajka láttatni engedte nyúlfoyait. Sárga kóchaja megremegett. Belenéztem pillák nélküli mogorósbarna szemébe. Aztán, mintegy ösztönösen, furcsa tetre ragadtattam magam. Odamentem a nőhöz, és kivettem a kezéből a magazint. Miközben végig farkasszemet néztem vele, letéptem a borítót, és a földre hajítottam a magazin belsejét. Aztán kettétéptem a lapot. Cher két tökéletesen egyforma szemöldöke elvált egymástól. A kötögető hölgy lebiggyesztett ajkakkal számolta a szemeket. Előrenyújtottam a borítót, és a nő elvette tőlem a fecniket. Hirtelen furdalni kezdett a lelkiismeret Cher miatt. Mit tett ő velem? Fogtam magam, és kísértél az ajtón.

Odakint megálltam. Hallottam, a nő milyen emelt, diadalittas hangon panaszkodik a nővérnek. Már alkonyodott. Lehűlt a levegő, és a sötéttséggel együtt alattomos hideg kúszott a bőröm alá. Szökdecselni kezdtem, és lóbáltam a karomat. Nem érdekelt, mi lesz velem. Elhatároztam, csak akkor megyek vissza, ha a nő eltűnik, vagy apa kijön és közli velem, hogy anya már jól van. Sehogy sem tudtam kiverni a fejemből a nő szavait. Az a két szó beférkőzött a gondolataimba, a nőnek nyilván éppen ez volt a célja. Elvetélt. Nem egészen értettem, mi az, de tudtam, hogy a kisbabákhoz van köze. Tudtam, hogy az lehetetlen. Hat éve, amikor kistestvéreért nyaggattam anyát, ő közölte velem, a doktor bácsi gondoskodott róla, hogy utánam már ne tudjon teherbe esni. Anyának nem lehet kisbabája. Maradt a másik szó.

KISVÁRTATVA LÁTTAM, hogy az ápolónő bekíséri a kismamát a rendelőbe. Imádkoztam, nehogy anya közelébe vigyék. Visszamentem a váróba, és másodszor is felhívtam a nénikémet, aki azt mondta, szól Edward bácsinak, hogy tartsa szemmel Mooshumot, és máris jön. Aztán megkérdezte, mi történt, mi a baj.

– Anya vérzik – mondtam. Elszorult a torkom, nem bírtam megszólalni.

– Megsérült? Baleset érte?

Kurtán annyit feleltem, hogy nem tudom, mire Clemence letette a kagylót. Pókerarcú nővérke lépett ki az ajtón, és szólt, hogy menjek be anyához. Nem tetszett neki, hogy anyám behívatott.

– Ragaszkodik hozzá – mondta.

Legszívesebben előrerohantam volna, de végül engedelmesen követtem a nőt a fényesen megvilágított folyosón az ablaktalan szobáig, amelyet zöld üvegajtós fémszekrényekkel rendeztek be. A szobában félhomály honolt, anyámon vékony kórházi köntös. Lepe-dőt tekertek a lába köré. Vérnek nyoma sem volt. Apám az ágy mellett állt, keze a fejtámla fémkeretén nyugodott. Eleinte nem néztem rá, csak anyára. Gyönyörű asszony volt – ez az egy biztos. Nemcsak a rokonság, hanem az idegenek is született szépségnek tartották. Clemence-szel mindketten tejeskávén színnű bőrrel és fényes, szénfekete fürtökkel büszkélkedhettek. Szülés után is megőrizték karcsúságukat. Nyugodt, közvetlen fellépés, elbűvölő tekintet, filmsztárokat is megszégyenítő ajkak. Ám amikor elfogta őket a nevetés, minden méltóságukat elvesztették: vadul fuldokoltak, hörögtek, böfögtek, lihegtek, sőt el is fíngták magukat, amitől csak még hisztérikusabban visítottak. Általában egymáson röhögtek, de néha apám is kacajra tudta fakasztani őket. Ám ők úgy is gyönyörűek voltak.

Anyám felpuffedt arca most hurkákba gyűrődött, és torz alakot vett fel. A feldagadt szemhéja közötti keskeny résen át kukucskált kifelé.

– Mi történt? – kérdeztem ostobán.

Nem felelt. Könny szivárgott a szeme sarkából. Gézbe bugyolált öklével itatta fel a cseppeket.

– Minden rendben, Joe! Nézz csak rám! Látod?

Ránéztem. De semmi sem volt rendben. A horzsolásnyomok meg az a szörnyű féloldalasság. Anya bőréből eltűntek a meleg árnyalatok. Szürke volt, mint a hamu. Az ajkára körben rászáradt a vér. A nővérke lépett be, és egy kar segítségével megemelte az ágy végét. Újabb takarót terített anyára. Leszegett fejjel hajoltam fölé. Csak meg akartam simogatni bekötözött csuklóját, hideg, száraz ujjbegyeit. Rémült kiáltással kapta el a kezét, mintha fájdalmat okoztam volna neki. Megmerevedett, és lehunyta a szemét. Ettől teljesen kiborultam. Felnéztem apámra, aki odaintett magához. Átkarolta a vállamat, és kikísért a szobából.

– Anya nincs jól – mondtam.

Apám az órájára nézett, aztán megint rám. Egy olyan ember tehetlen dühe ült ki az arcára, aki nem tud elég gyorsan gondolkodni.

– Anya nincs jól.

Úgy beszéltem, mintha sürgősen be akarnám vallani az igazat. Egy pillanatra azt hittem, apám meg fog törni. Láttam, hogy feltozul benne valami, de sikerült legyűrnie, aztán nagyot sóhajtott, és összeszedte magát.

– Joe! – Megint azzal a furcsa tekintettel pillantott az órájára. – Joe, anyádat megtámadták.

A folyosón álltunk a kopottas, zümmögő neoncsövek alatt. Gondolkodás nélkül kimondtam, ami elsőként eszembe jutott.

– Kicsoda? Ki a franc támadta meg?

Abszurd módon mindkettőnknek az jutott az eszébe, hogy rendes körülmények között apa biztosan rám szólna a káromkodás miatt. Szótlanul néztük egymást.

Apám feje, nyaka és válla magas, jól megtermett emberre utal, de a többi testrésze teljesen átlagos. Sőt, kissé ügyetlen, pipogya alaknak hat. Ha jól meggondoljuk, egy bírónak pontosan ilyen fizikummal kell rendelkeznie. Az emelvényen trónolva tiszteletet parancsoló, ám amikor az irodájában (abban a felmagasztalt seprútárolóban) tanácskozik, ártalmatlannak tűnik, és az emberek a bizalmukba fogadják. A hangja, amellett, hogy mennydörgő, minden árnyalatot képes visszaadni, néha pedig kifejezetten szelíd. Pontosan ez a széldség, ez a lágyság ijesztett meg. Suttogásnak is beillt volna.

– Nem tudja, ki volt, Joe.

– De azért megkeressük? – kérdeztem ugyanazon a fojtott hangon.

– Megkeressük – mondta apám.

– És aztán?

Apám vasárnap nem szokott megborotválkozni, és az arcán már előtűnt néhány apró, szúrós, ősz szőrszál. Megint feltolult benne az a valami, kitörésre készen. Ehelyett azonban a vállamra tette a kezét, és újból azon a rémisztő, puhán hajlékony hangján szólalt meg.

– Az még odébb van.

Megfogtam a kezét, és mélyen a szemébe néztem. Az egykedvű barna szemébe. Csak meg akartam győződni róla, hogy akárki is támadta meg anyát, megkeressük, megbüntetjük és megöljük. Apám látta ezt. Ujjai a vállamba mélyedtek.

– Úgyis elkapjuk – mondtam gyorsan. Nagyon féltem, zúgott a fejem.

– Igen.

Apám elhúzta a kezét.

– Igen – ismételte. Megkocogtatta az óráját, és az ajkába harapott. – Jöhetne már a rendőrség. Hogy felvegyék a vallomást. Már itt kellene lenniük.

Sarkon fordultunk, hogy visszamenjünk a kórterembe.

– Melyik rendőrség? – kérdeztem.

– Hát ez az – felelte apám.

A NŐVÉRKE NEM ENGEDETT VISSZA MINKET A KÓRTEREMBE, és közben az ajtó előtt ácsorogtunk, megérkezett a rendőrség. Három férfi lépett be a sürgősségi osztály bejáratán, és némán megállt a folyosón. Egyikük a szövetségi rendőrségtől érkezett, a másik a hoopdance-i helyi erők tisztje volt, Vince Madwesin pedig a törzsi rendőrséget képviselte. Apám ragaszkodott hozzá, hogy mind a hárman hallgassák ki anyát, mert nem lehetett egyértelműen megállapítani, hol követték el a bűncselekményt – szövetségi vagy törzsi földön –, és ki követte el – indián vagy nem indián. Előre tudtam, vagyis inkább sejtettem, hogy ezek a kérdések csak összekuszálják a tényeket. Ám azt is tudtam, hogy a kérdések mit sem változtatnak a tényeken. Viszont elkerülhetetlenül megváltoztatják az igazságkeresés jellegét. Apám megérintette a vállam, majd ellépett mellőlem, és elindult a három férfi felé. A falhoz húzódtam. A rendőrök valamivel magasabbak voltak apámnál, de ismerték őt, és egészen közel hajoltak hozzá. Feszülten hallgatták, és közben egy pillanatra sem vették le a szemüket az arcáról. Apám beszéd közben néha lesütötte a szemét, és összekulcsolta a kezét a háta mögött. Lopva végignézett a férfiakon, aztán megint a földre szegezte a tekintét.

A rendőrök, kezükben notesszal és tollal, egyenként bementek a kórterembe, majd negyedóra múlva kifejezéstelen arccal léptek ki az ajtón. Kezet ráztak apámmal, és sietve távoztak.

Aznap egy Egge nevű fiatal orvos volt ügyeletben. Ő vizsgálta meg anyámat. Amikor apámmal visszamentünk a kórterembe, láttuk, hogy dr. Egge visszatért.

– Ami a fiút illeti, nem tartom jó ötletnek, hogy... – szólalt meg.

Viccesnek tartottam, hogy tényleg van valami tojásszerű¹ a ke-
rek, kopaszodó, fényes koponyájában. Az ovális arc meg a kis, kör-
alakú, fekete keretes szemüveg ismerősnek tűnt, aztán rájöttem,
anyám régen ilyen arcot rajzolt a főtt tojásra, hogy meg hozza az ét-
vágyamat.

– A feleségem ragaszkodott hozzá, hogy Joe is bejöjjön – közölte
apám dr. Egge-gel. – Látni akarta, hogy jól van-e.

Dr. Egge hallgatott. Szúrós pillantást vetett apámra. Apám hát-
ralépett, és megkért, menjek ki a váróba, és nézzem meg, megjött-e
már Clemence.

– Én is látni akarom anyát.

– Mindjárt utánad megyek – siettetett apám. – Indulás!

Dr. Egge, ha lehet, még lesújtóbban meredt rá. Émelygős vona-
kodással fordultam el tőlük. Apa és dr. Egge odébb lépett, és halkan
sutyorogni kezdett. Nem sok kedvem volt kimenni, így hát megfor-
dultam, és egy darabig még szemmel tartottam őket. Anya szobája
előtt megálltak. Dr. Egge befejezte a mondókáját, és a mutatóujjá-
val feljebb tolta a szemüvegét az orrán. Apám úgy indult el a fal felé,
mintha át akarna gyalogolni rajta. Homlokát és kezét a falhoz szo-
rítva, lehunyt szemmel állt.

¹ egg = tojás (angol)

Dr. Egge hátrafordult, és látta, hogy dermedten állok a bejáratnál. A váró felé mutatott. Még túl kicsi vagyok hozzá, sugallta a mozdulat, hogy szemtanúja legyek apám reakciójának. Csakhogy az elmúlt néhány órában egyre dacosabban szegtem meg a parancsokat. Ahelyett, hogy angolosan távoztam volna, odaszaladtam apámhoz, és félrelöktem dr. Egge-et. Átöleltem apa puha testét, a dzsekije alá csúsztattam a kezem, és vadul belecsimpaszkodtam; egy szót sem szóltam, csak együtt lélegeztem vele, és mély zokogással kapkodtam levegő után.

JÓVAL KÉSŐBB, MIUTÁN ELVÉGEZTEM A JOGOT, és minden létező dokumentumot, minden létező vallomást megvizsgáltam, minden pillanatot újraéltem, ami aznap és a rákövetkező napokon történt, rájöttem, hogy apám ekkor értesült dr. Egge-től az eset részleteiről és anyám sérüléseinek súlyosságáról. De aznap, miután Clemence elválasztott apától és kivezetett az ajtón, csupán arra jöttem rá, hogy a folyosó meredeken lejt. Kimentem, és hagytam, hogy Clemence beszéljen apával. Miután csaknem fél órát ültem a váróban, megjelent Clemence, és azt mondta, anyát megoperálják. Megfogta a kezem. Egymás mellett ülve bámultuk a pionír asszony képét, aki egy napos domboldalon ült, miközben a kisbabája egy fekete ernyő alatt hűsölt. Mind a ketten egyetértettünk abban, hogy eddig észre sem vettük a képet, de most sikerült szívből megutálnunk, igaz, erről nem a kép tehetett.

– Hazaviszlek, alhatsz Joseph szobájában – mondta Clemence.
– Holnap tőlünk mészh iskolába. Én visszajövök, és megvárom, mi lesz.

Fáradt voltam, és sajgott a fejem, de úgy meredtem a nénikémre, mintha megbolondult volna. Mert ki az az örült, aki azt feltételezi,

hogyan holnap iskolába megyek? Semmi sem lesz olyan, mint régen. Itt ez a meredek folyosó, ami a váróhoz vezet – itt fogok ülni.

– Akkor legalább próbálj meg aludni! – mondta Clemence néni.
– Nem ártana. Gyorsabban telik az idő, és nem kell bámulnod ezt a rohadt képet.

– Megerőszakolták? – kérdeztem.

– Igen – felelte a nénikém.

– De más is történt – mondtam.

A családom nem szokott kertelni. A nénikém, katolikus létére, nem tesz lakatot a szájára. Amikor megszólalt, gyorsan és hűvösen peregtek az ajkáról a szavak.

– A nemi erőszak erőszakos szexet jelent. Egy férfi arra kényszerít egy nőt, hogy szexeljen vele. Ez történt.

Bólintottam. De nem elégedtem meg ennyivel.

– Anya meg fog halni?

– Dehogy – vágta rá Clemence szinte azonnal. – Nem fog meghalni. De néha előfordul, hogy...

Úgy harapta be az ajkát, hogy egyetlen komor vonallá vált, majd a képre sandított.

– ...komplikációk adódnak – mondta végül. – Ugye, te is láttad, hogy anyád súlyosan megsérült? – Clemence az arcához nyúlt, amelyet finoman bepirosított és bepúderezett a mise előtt.

– Igen, láttam.

Könnybe lábadt a szemünk és elfordultunk, azt néztük, hogyan kutat Clemence a táskájában zsebkendő után. Közben csendben pityeregünk. Megkönnyebbülés volt. Aztán az arcunkhoz érintettük a zsebkendőt, és Clemence tovább beszélt.

– Van, amikor a támadó erőszakosabb a megszakottnál.

Durván megerőszakolták, gondoltam magamban.

A két szó tökéletesen összeillett. Nyilván apám bírósági esetei között olvastam a kifejezést, esetleg egy újságcikkben, vagy Whitey bácsikám valamelyik féltve őrzött krimijében, amit a házilag barkácsolt könyvespolcra szoktam leemelni.

– Benzin – mondtam. – Benzinszagot éreztem. Miért volt anyának benzinszaga? Whitey-nál volt?

Clemence rám meredt, a zsebkendő az orrára fagyott, a bőre pedig olyan lett, mint a piszkos hó. Hirtelen előregörnyedt, és a térdéhez szorította a homlokát.

– Semmi baj – mondta a zsebkendőn keresztül. Nyugodt volt a hangja, szinte közömbös. – Ne félj, Joe! Azt hittem, elájulok, de tévedtem.

Azzal összeszedte magát, és felült. Megpaskolta a kezem. Soha többé nem kérdeztem rá a benzinszagra.

VÉGÜL ELSZENDERÜLTEM A MŰANYAG SZÉKEN, és valaki egy kórházi takarót terített rám. Alaposan megizzadtam álmomban, mert mire felébredtem, az arcom meg a karom odaragadt a műanyaghoz. Finctorogva lehámoztam magam a székről, és felkönyököltem.

Dr. Egge a váró tulsó végében beszélgetett Clemence-szel. Rögtön éreztem, hogy elmúlt a veszély, hogy anya jobban van, hogy bármi történt is, a műtét sikerült, és a sok csapás ellenére már nem romlik tovább a helyzet. A ragadós, zöld műanyagra hajtottam a fejem, ami egyszeriben nagyon jólesett, és ismét álomba merültem.

MÁSODIK FEJEZET

A besurranó

HÁROM BARÁTOM VOLT. Kettejükkel a mai napig tartom a kapcsolatot. A harmadik már csak egy fehér kereszt Észak-Montanában. A teste ott távozott el az árnyékvilágból. Ami a lelkét illeti: azt egy gömbölyű fekete kő formájában hordom magamnál. Akkor kaptam tőle, amikor megtudta, mi történt anyámmal. Úgy hívták, hogy Virgil Lafournais, más néven Cappy. Azt mondta, egy villám-sújtotta fa tövében találta a megszentelt követ. Vihartojás, közölte velem. Aznap ajándékozta nekem, amikor visszamentem az iskolába. Valahányszor elcsíptem egy gyerek vagy egy tanár szánakozó, kíváncsi pillantását, megérintettem a Cappytól kapott követ.

Öt nap telt el azóta, hogy rátaláltunk anyára a ház előtt. Addig nem voltam hajlandó iskolába menni, amíg haza nem engedték a kórházból. Alig várta, hogy kikerüljön onnan, és megkönnyebbült, amikor hazaért. Aznap reggel az emeleti hálósobában búcsúzott el tőlem, a nagyágyban fekve.

– Cappy meg a többi barátod már biztosan hiányol – mondta.

Menjek csak szépen iskolába, nem baj, hogy alig több mint két hét van hátra a nyári szünetig. Ha jobban lesz, csinál süteményt, mondta, meg húskrémes szendvicset. Mindig is jól tartott minket.

A másik két barátomat Zack Peace-nek és Angus Kashpaw-nak hívták. Akkoriban sülve-főve együtt voltunk, bár mind a négyen tudtuk, hogy Cappy áll hozzám a legközelebb. Cappy még kicsi volt, amikor az édesanyja meghalt, olyan életre kárhoztatva ezzel Cappyt, a bátyját, Randallt és az apjukat, Doe Lafournais, amely az özvegysors hányattatásai miatt és asszonyi felügyelet híján, végül teljes káoszba fulladt. Mert bár Doe-nak mindig sikerült összeszednie valakit, esze ágában sem volt újránősülni. Felváltva látta el a gondnok és a polgármester szerepét a törzsi önkormányzatnál. Amikor az 1960-as években megválasztották, a fizetése épp csak arra volt elég, hogy nyolc helyett négy órában legyen gondnok. Amikor már nem maradt ereje ahhoz, hogy újrainduljon a választásokon, éjjeliőrként pótolta a keresetkiesést. Az állam csak a hetvenes években kezdett pénzt pumpálni a helyi önkormányzatokba, és mi is ekkor kezdtük kapiskálni, hogyan éljünk a jogainkkal. Doe megint polgármester lett, aztán újra visszavonult. Úgy zajlott a dolog, hogy amikor az emberek megharagudtak az éppen hivatalban lévő polgármesterre, mindig Doe-t szavazták meg. De amint Doe elfoglalta a székét, megindult a sustorgás, a siránkozás, a pletykaáradat, az elkerülhetetlen sárdobálás, ami szerves része a helyi politikának, és mindenkit elér, aki túl sokáig fürdik a reflektorfényben. És amikor végképp elfajultak a dolgok, Doe kénytelen volt megfutamodni. Felpakolta az irodáját, a hivatali levélpapírt is beleértve, amelyet mindig is a saját dicsőítésére használt: *Doe Lafournais, törzsi polgármester*. Cappyéknek évekig nem kellett rajzlapra költeniük. Mondanom sem kell, Doe utódja is hasonló bánásmódban részesült. A bűnbánó

választók végül addig könyörögtek Doe-nak, amíg újra ringbe nem szállt. 1988-ban éppen nem ő volt a polgármester, így sokszor eljött velünk horgászni. A fél telet Doe horgásztanyáján töltöttük, ahol szakmányban fogtuk a csukákat és nyakaltuk a sört.

Zack Peace családja már másodszor esett szét. Zack apja, Corwin Peace zenész volt, és megállás nélkül turnézott. Az anyja, Carleen Thunder, a helyi újságot szerkesztette. Zack mostohaapja, Vince Madwesin volt az a helyi rendőr, aki kihallgatta anyámat. Zack majdnem tíz évvel volt idősebb az öccsénél meg a húgánál, mert a szülei fiatalon házasodtak össze, aztán elváltak, majd újból összejöttek, míg végül ráébredtek, nem véletlenül váltak el annak idején. Zack nagy zenei tehetség volt, akárcsak az apja, és mindig elhozta a gitárját a horgásztanyára. Azt állította, hogy legalább ezer dalt tud.

Ami Angust illeti, ő a rezervátum legszegényebb részéről származott. A törzsnek sikerült összegyűjtenie annyi pénzt, hogy államilag támogatott lakásokat építtessen – nagy, sötétbarna emeletes házakat a város peremén. Gazos földkupacok vették körül az épületeket, sehol egy fa vagy bokor. Mire a lépcsőkre került a sor, elfogyott a pénz, így az emberek rámpákon és furnérlemezeken közlekedtek, vagy ki-be ugráltak a házaikba. Angus nagynénje, Star, egy háromszobás lakásba hurcolkodott be Angusszal, Angus két testvérével, az élettársa két gyerekével, a ki tudja, hány terhes lánytestvérével meg a részeges vagy éppen elvonón lévő unokatestvéreivel. Star néni körül tombolt az örület. Tovább tetézte a bajt, hogy a hiányzó lépcsőn túl maga az épület is sok kívánnivalót hagyott maga után. Az építők a szigetelésen próbáltak spórolni, ezért Starnak telente egész éjszákára bekapcsolva kellett hagynia a sütőt és meg kellett nyitnia a vízcsapot, nehogy befagyjanak a csövek. A falak és az ablakok réseibe rongyokat dugdosott, mivel a gipszkarton összezsugorodott az olcsó

alumíniumötvözetből készült keretben. Az ablakok hamar szétestek és redőny nélkül maradtak. Semmi sem működött rendesen. A lefolyók visszabeszéltek. Itt tanultam meg, hogyan kell viasszal és ragasztószalaggal lezárni a vécét. Star lángossal próbált rávenni minket, hogy végezzük el a kisebb javításokat, vagy alakítsunk át parabolaantennává egy horpadt díszlámpát.

Amikor összejött élete nagy szerelmével, Elwinnel, az antenna is elkészült. Starnak menő tévéje volt, amit még egy régi pazar bingónyereményből vásárolt. Elwinnel sikerült összeeskábálnunk pár ócska cuccot, és nemcsak Fargóból meg Minneapolisból, hanem még Chicagóból és Denverből is fogni tudtuk a jeleket. 1987 szeptemberében helyeztük üzembe a parabolaantennát, ami pont egybeesett a hálózatok premierfilmjeinek bemutatásával. Olyan tökélyre fejlesztettük a vételt, hogy bizonyos városokban simán rácsatlakoztunk az előfizetők készülékeire, ami persze függött az időjárástól meg a bolygók mágnesességétől. Le kellett ugyan vadásznunk őket, de szerintem a *Star Trek* összes részét láttuk. Nem a régi szériából, hanem *Az új nemzedék*ből. A *Star Warst* is szerettük, megvoltak a kedvenc idézeteink, de a *Star Trek* bűvöletében éltünk.

Természetesen mind olyanok akartunk lenni, mint Worf. Mind klingonok akartunk lenni. Worf minden problémát támadással oldott meg. *Az ítélet* című részben kiderült, hogy Worf nem szeret földi nőkkel szexelni, mert olyan törekenyek, hogy kénytelen önmérsékletet tanúsítani. *Hé, tanúsíts már egy kis önmérsékletet*, poénkodtunk, ha csinos lányt láttunk. A *Bújacs-Q* epizódban egy igazi klingoni lány csapott le Worfra, akit groteszkül érzékinek láttunk. Worf a homlokán lévő teknőspáncél ellenére is bővérűnek, nemesnek és jóképűnek hatott. Worfon kívül Data volt a másik kedvencünk, mert azzal cikizte a fehér embereket, hogy állandóan a legénység

hülye szokásairól kérdezgetett, és amikor a gyönyörű Yar berúgott, kijelentette, hogy mindene a helyén van, és lefektette a nőt. Wesley, akivel elvileg azonosulnunk kellett volna, hiszen korunkbeli volt és zseni, ráadásul egy nemtörődöm anya gyereke, aki miatt folyton bajba keveredett, nem tudott meghatni minket, mert kétbalkezes fehér ficsúr volt, és röhejes pulóverekben járt. Az empatikus félbetazoid Deanna Troyba persze mind szerelmesek voltunk, főleg miután megnőveszthette hosszú, göndör haját. Mélyen kivágott kezslábast viselt, piros V alakú öve arra a bizonyos pontra mutatott, és teljesen megőrijtett minket a nagy fejével meg az alacsony, nőies termetével. Elvileg Riker parancsnokba volt belezúgva, de a pasas olyan érzéketlen volt, mint egy darab fa. Hiába rejtette szakáll a babaarcát, mi akkor is olyanok akartunk lenni, mint Worf. Ami Picard kapitányt illeti, ő már öregember volt, igaz, francia öregember, így hát őt is kedveltük. Geordit is szerettük, mert kiderült róla, hogy folyton fájdalmai vannak a szemüvege miatt, és ettől még nemesebbnek hatott.

Azért mesélem el mindezt, mert ez a műsor tett minket azzá, akik lettünk. Rajzokat, képregényeket készítettünk, sőt még egy saját epizódot is megpróbáltunk összehozni. Úgy tettünk, mintha különleges képességek birtokában lennénk. Kezdtünk kamaszodni, és izgatottan vártuk, mi lesz belőlünk. *Az új nemzedékben* nem voltunk girhesek, kiközösítettek, csórók, anyátlanak, gyávák. Menők voltunk, mert senki sem tudta, miről beszélünk.

AZNAP, AMIKOR VISSZAMENTEM AZ ISKOLÁBA, Cappy hazakísért. Ma már alig látni gyalogosokat a rezervátumban, a sétatákat leszámítva, amelyeket a testmozgás népszerűsítésére alakítottak ki. A nyolcvanas évek végén azonban a fiatalok még gyalogosan közlekedtek,

és mivel Cappyval alig egy kilométernyire laktunk az iskolától, sokszor pénzfeldobással döntöttük el, kihez menjünk. Cappyék otthonában pezsgett az élet, mert Randall mindig áthívta a haverjait, nálunk viszont tévé és a Bionic Commando videojáték várt minket, amiért teljesen odáig voltunk.

Cappy az aulában adta oda a viharadár tojását, és hazafelé menet részletesen elmesélte a történetét. Azt mondta, amikor rátalált, a fa még javában füstölgött. Úgy tettem, mintha hinnék neki. Szavak nélkül is éreztem, hogy Cappy csak haza akar kísérni, és nem akar bejönni hozzánk. Amúgy sem hívtam volna be. Anya nem akarta, hogy bárki is ilyen állapotban lássa. Noha arról volt szó, hogy apám szabadságot vesz ki, és ennek érdekében újabb nyugállományba vonult bírót rendelt vissza a szolgálatba, most is a papírjaival szöszmötölt az irodában. Előre szólt, hogy napközben többször is hazaugrik, de anya örülne, ha időben hazaérnék.

Éppen a ház felé baktattunk, amikor Clemence lépett ki a bejárati ajtón, és azt mondta, a szomszéd telefonált, hogy Mooshum kint van az udvaron. Clemence sietségét látva arra következtettem, hogy az öreg elfelejtett gatyát húzni. Clemence kocsiba pattant, és elviharzott. Amikor a házhoz értünk, Cappy hazafelé vette az irányt, én pedig elindultam a hátsó ajtó felé. Ahogy befordultam a sarkon, láttam, hogy a fonnyadt levelű csenevész magoncok egymás mellé fektetve haldokolnak a betonon. Letettem a könyveimet, majd egyesével felszededgettem, és az udvar végébe rejtettem őket. Hirtelesen nagyon megsajnáltam a kis fákat, és ebben a pillanatban tudatosult bennem, hogy nem merek bemenni a házba. Még sosem éreztem ilyet. Aztán megpróbáltam bemenni, de zárva találtam az ajtót.

Első döbbenetemben belerúgtam az ajtóba, mert azt hittem, bera-
gadt. De tényleg kulcsra zárták. A bejárati ajtó pedig automatikusan

becsukódott – Clemence nyilván nem figyelt oda. Kivettem a kulcsot a rejtékhelyéről, és lassan, nesztelenül belopakodtam, nem vágtam be az ajtót, és a könyveimet sem csaptam le az asztalra, mint egyébként. Anyám rendszerint utánam ért haza, így aztán mindig annak a srácnak a lelkesedésével léptem be, aki jól tudja, hogy két órán át szabadon garázdálkodhat a házban. Hogy saját kezűleg készítheti el a szendvicset. Hogy ha jó a vétel, megnézheti az iskola utáni ismételéseket a tévében. Hogy biztosan talál valahol kekszet vagy valami más édességet, amit az anyja megpróbált ugyan eldugni, de nem elég ügyesen. Hogy kedvére kutakodhat a könyvek között a szülei hálósobájában, olyan kincsekre lelve, mint James Michener *Hawaii* című műve, amelyből érdekes, ám teljességgel haszontalan tanácsokat kaphat a polinéziai előjátékkal kapcsolatban – de itt rögtön meg is kell állnom. Amióta az eszemet tudom, a hátsó ajtó mindig tárva-nyitva volt, most azonban kénytelen voltam leakasztani a kulcsot a hátsó lépcső alatti szögről, amire kizárólag akkor szokott sor kerülni, amikor a család hosszú útról tért haza.

Most is ilyen érzés fogott el: mintha nem is az iskolából jöttem volna, hanem egy hosszú útról – de végre hazaértem.

A házban ritkás, áporodott, furcsán steril volt a levegő. Rájöttem, hogy azért érzem így, mert azóta, hogy megtaláltuk anyát a kocsifelhajtón, senki sem süített-főzött vagy serénykedett a konyhában. Apám csak kávéfőzött, éjjel-nappal azon élt. Clemence látott el minket főtt étellel, a félig üres tálak most is ott sorakoztak a hűtőszekrényben. Halkan szólongatni kezdtem anyámat, és felmentem a lépcsőn, de már félúton láttam, hogy csukva van a hálósoba ajtaja. Visszaballagtam a konyhába. Kinyitottam a hűtőt, töltöttem magamnak egy pohár hideg tejet, és nagyot kortyoltam belőle. Borzasztóan savanyú volt. Kiöntöttem, kiöblítettem a poharat, megtöltöttem,

és addig kortyoltam a rezervátum vasas vizét, amíg el nem mosta a savanyú ízt. Aztán csak álltam ott, kezemben az üres pohárral.

A nyitott ajtón át beláttam az étkezőbe: márványmintás juharfa asztal, körülötte hat szék. Alacsony polcok jelezték a nappali határát. A könyvekkel zsúfolt kis szoba mellett kanapé – apám kuckója, vagyis dolgozószobája. Miközben a poharat szorongattam, olyan síri csönd honolt a kis házunkban, mint egy hatalmas robbanást követően. Minden megdermedt. Még az óra sem ketyegett. Apám kihúzta a konnektorból, amikor a második este hazaértünk a kórházból.

– Veszek egy új órát – mondta.

Ott álltam, és a régi órát bámultam, amelynek a mutatói minden különösebb ok nélkül 11:22-nél álltak. A napfény aranyló tócsákban terült szét a konyhapadlón, de baljós ragyogással, mint a viharfelhők mögül előbukkanó éles napsugarak. Hirtelen rettegés fogott el, olyan rémes ízt hagyva maga után, mint a savanyú tej. Az asztalra tettem a poharat, és felvágattam a lépcsőn. Berontottam a szüleim hálószobájába. Anyám olyan mélyen aludt, hogy amikor megpróbáltam levetni magam az ágyra, pofon ütött. Visszakézből állon vágott az alkarjával, amitől egy pillanatra elszédültem.

– Joe – mondta remegve. – Joe.

Úgy döntöttem, nem árulom el neki, hogy megütött.

– Anya... megsavanyodott a tej.

Leengedte a karját, és felült.

– Megsavanyodott.

Korábban elképzelhetetlen volt, hogy megsavanyodjon a tej. Anya hűtőszekrény nélkül nőtt fel, és büszkén mondogatta, milyen tisztán tartja a féltve őrzött hűtőszekrényt. Gondosan ügyelt rá, hogy minden áru friss legyen. Még Tupperware edényeket is vett egy bemutatón.

- Megsavanyodott a tej?
- Igen – mondtam. – Megsavanyodott.
- Menj el a boltba!

Nyoma sem maradt a hűvös visszafogottságnak, jeges rémület ült ki anyám arcára. A véraláfutások felizzottak, a szeme pedig olyan karikás volt, mint egy mosómedvének. A halántékán kidagadtak a szürkészöld erek. Az álla kékeslila volt. Szemöldöke, melyről mindig kifejezően áradt az ironia és a szeretet, most megfeszült a fájdalomtól. Két függőleges vonal, fekete, mintha filctollal rajzolták volna oda, gyűrte ráncba a homlokát. Ujjjaival idegesen morzsolgatta a paplan szélén.

- Megsavanyodott!
- A benzinkútnál árulnak tejet. Biciklivel hamar ott vagyok, anya.
- Tényleg? – Úgy nézett rám, mintha én lennék a hős megmentő. Előkerestem a pénztárcáját. Egy ötdollárost nyomott a kezembe.
- Vegyél magadnak valamit! – mondta. – Amit szeretsz. Édes-séget.

Furcsán ejtette a szavakat, amiből rögtön rájöttem, valószínűleg begyógyszerezték, hogy rendesen kialhassa magát.

A HÁZUNK AZ 1940-ES ÉVEKBEN ÉPÜLT az ormótlan kétszintesek stílusában. Valaha a bevándorlási hivatal főfelügyelője, egy nagyképű, sznob, abnormálisan alacsony, teljes közutálatnak örvendő bürokrata lakta. 1969-ben került a törzsi önkormányzat tulajdonába, és irodaként funkcionált, amíg bontásra nem ítélték, hogy rendes irodaépületet húzzanak fel a helyére. Apám megvette, és egy városszéli telekre költöztette, amely annak idején Geraldine néhai nagybátyjáié, Shamengwái volt, azé a jóvágású férfié, akit én már csak bekerezett fényképeken láthattam. Anyám folyton a zenéjéről áradozott,

de a hegedűjét is eltemették vele. Whitey egy benzinkutat húzott fel Shamengwa birtokának másik felén, a város túlsó végében. A tíz kilométernyire fekvő teleknek, amelyen Whitey bácsi élt, Mooshum volt a tulajdonosa. Whitey egy nála fiatalabb nőt vett el feleségül – egy magas, szőke, kiöregedett sztriptíz táncosnőt –, aki a benzinkút pénztárosa lett. Whitey kezelte a kutat, olajat cserélt, kereket pumpált és még az autószereléshez is konyított valamit. A felesége könyvelt, feltöltötte a kisbolt polcait dióval meg rágcálnivalóval, és ő oktatta ki az embereket, miért tudnak vagy éppen nem tudnak tanakodni. Nemrég vett egy nagy tejes hűtőt. A kisebb hűtőben a narancs- és szőlőleves palackokat tartotta. Sonjának hívták, és úgy viszonyultam hozzá, ahogy a fiúk szoktak a nagynénjükhöz, a melle azonban különös hatást tett rám – ahhoz bizony reménytelen szeretlem fűzött.

FOGTAM A BICIKLIMET MEG A HÁTIZSÁKOMAT. Egy viharvert, fekete, ötfokozatú bicaj tulajdonosa voltam – széles gumik, kulacstartó, ezüstsínű Viharvadász felirat a keresztlécen. Elindultam a kátyúkkal tűzdelt mellékúton, átkeltem a főúton, tettem egy kört a benzinkút körül, aztán hirtelen behúztam a féket, remélve, hogy Sonja fél szemmel engem figyel. Tévedtem. A nagynéném odabent számolgatta a cserkészkolbászokat. Széles, ragyogó fogpasztamosolya volt. Amikor beléptem az ajtón, felnézett és rám vigyorgott. Mint ha egy kvarclámpát nyomtak volna az arcomba. Sonja vattacukorszerű haja sárga, örvénylő glóriaként tornyosult a fején, amelynek végén fényes, félméteres, derékig érő lófarok himbálózott. A néni-kém szokás szerint alaposan kiritttyentette magát – ezúttal flitterekkel kivarrt púderkék melegítő volt rajta, háromnegyedéig kicipzárazott felsőrésszel. A lélegzetem is elállt, amikor megpillantottam a

pólóját, amely a melegítőnél halványabb árnyaltú, leheletvékony, átlátszó anyagból készült. Hófehér, szivacsos talpú kondicipőt viselt hozzá, a fülében rajzszege nagyságú kristályok csillogtak. Amikor kékbe öltözött, ami elég gyakran megesett, világos szeme szikrázott a feszültségtől.

– Kicsim – mondta, azzal letette a cserkészkolbászt, és átölelt. Akkor éppen egy lélek sem volt a kúton meg a boltban. Marlboro, Aviance Night Musk és késő délutáni iddoggálás szaga áradt Sonjából.

Szerencsésnek mondhattam magam: minden nőt az ujjaim köré csavartam. Nem szándékosan, apám mégis aggódott miattam. Hősiesen igyekezett ellensúlyozni a női dédelgetést, és férfiass játékokra szoktatott: baseballloztunk, fociztunk, kempingeztünk, horgásztunk. Rengeteget horgásztunk. Már nyolcéves koromban megtanított vezetni. Félt, hogy elpuhulok a sok kényeztetéstől, holott őt magát is elkényeztették: nagyanyám még a halála előtti években is körülugrálta őt (meg engem). A család reprodukciójában mégis jókora kihagyás előzte meg a jövetelemet. Az unokatestvéreim, Joseph és Evelina már rég egyetemisták voltak, amikor megszülettem. Whitey első házasságából született fiai is felnőttnek számítottak, Sonja pedig olyan viharos kapcsolatban állt a Londonban élő lányával, hogy nem akart másik gyereket. Unokák még nem voltak a családban (hála az égnek, mondogatta Sonja). Mint már említettem, kései gyerek voltam, egy öregedő családba születtem bele, olyan szülők sarjaként, akik akár a nagyszüleim is lehetek volna. Az, hogy meglepetésszerűen robbantam anyám meg apám életébe, és sürgető vágyat ébresztettem bennük, súlyos teherként nehezedett a vállamra. Egyszerre ízelhettem meg mindent – a rosszat is, a jót is. A legfőbb jót, aminek különösen örültem, az jelentette, hogy közeli ismeretségbe kerülhettem Sonja mellével.

Addig simultam hozzá, amíg el nem eresztett. Nem kísértettem a sorsot, pedig viszketett a tenyerem. Sonja telt, finom, feszes, ke-
rek mellétől majd' meghasadt az ember szíve. Hetykén dudorodott
pasztellszínű, mély kivágású pólója alatt. A dereka ennyi év után is
karcsú maradt, csípője lágy ívbe torkolt a szűk koptatott farmer
alatt. Sonja babaolajjal kente magát, és egész életében bronzbarna
maradt, széles orrát pedig pirosra sütötte a nap. Imádta a lovakat.
Whitey-val volt is egy vén gebéjük, egy előkelő „négyszázás” arab
félvérük, egy Szellem névre hallgató félszemű Appaloosa deresük
meg egy pónijuk. Így hát a whiskey, a parfüm meg a dohányfüst il-
latán kívül halvány széna-, por- és lószag is áradt Sonjából, amit ha
egyszer megérzel, örök életedben hiányozni fog. Az emberek arra
születtek, hogy lovakat tartsanak. Whitey-éknak ezenkívül három
kutyájuk is volt: mind a három vérszomjas szuka, és valami oknál
fogva mind a hármat Janis Joplinról nevezték el.

A mi kutyánk két hónapja múlt ki, és még nem szereztünk be
újat. Kinyitottam a hátizsákomat, és Sonja belepakolta a tejet meg
a többi árut. Nem fogadta el az ötdollárost, és hosszasan figyelt fi-
nom ívű, halványbarna, formára szedett szemöldöke alól. Könny-
be lábadt a szeme.

– A francba – mondta. – Csak kapnám a kezem közé azt a fickót.
Megnézhetné magát.

Nem tudtam, mit mondjak erre. Sonja melle minden gondola-
tot kitörölt a fejemből.

– Hogy van anyád? – kérdezte Sonja, azzal megcsóválta a fejét, és
megtörölte az arcát.

Próbáltam a kérdésre koncentrálni. Anyám nem volt jól, vagy-
is nem felelhettem azt, hogy *jól*. Viszont azt sem árulhattam el
Sonjának, hogy fél órája még attól tartottam, anya meghalt, ezért

rárontottam, mire ő, életében először, pofon vágott. Sonja rágyújtott, és megkínált egy rágóval.

– Nincs jól – mondtam. – Ideges.

Sonja bólintott.

– Megkapjátok Gyöngyöst.

GYÖNGYÖS NYÚLÁNK, hosszú lábú keverék volt bull terrierekre jellemző széles fejjel és satuszerű állkapoccsal. Dobermannra hasonlított, a bundája azonban a pásztorkutyákat idézte, és egy kis farkasos beütés is volt benne. Nem ugatott sokat, de ha egyszer elkezdte, jól beleloallta magát. Amikor valaki átlépte territóriumának láthatatlan határait, fel-alá futkározott és a fogait csattogtatta. Gyöngyös nem volt társas lény, ezért nem nagyon akartam, hogy hozzánk kerüljön, apám azonban igen.

– Túl öreg, hogy trükköket tanítsunk neki – nyafogtam, amikor apa aznap este hazaért.

A földszinten üldögtünk, és maradékot ettünk, amit még Clemence hozott nekünk. Apám megfőzte a szokásos híg kávéját, és úgy itta, mintha víz lenne. Anya a hálószobában maradt, mert nem volt éhes. Apám letette a villáját. Már ebből a mozdulatból látszott (szerette a hasát, és nagy lemondásnak számított tőle, ha abbahagyta az evést, igaz, az idő tájt nem nagyon volt étvágya), hogy haragszik. Habár az utóbbi időben gyakran elfutotta méreg, és sokszor szorította ökölbe a kezét, nem emelte fel a hangját. Nagyon halalkan, ésszerűen próbálta megindokolni, mi keresnivalója van nálunk Gyöngyösnek.

– Joe, szükségünk van házőrző kutyára. Van egy gyanúsítottunk. Aki felszívódott. Vagyis bárhol lehet. Sőt, az is előfordulhat, hogy nem ő tette, és az igazi támadó még mindig a környéken ólálkodik.

Feltettem a kérdést, amit a krimisorozatokból tanultam el.

– Mi a bizonyíték, hogy ez az illető a tettes?

Apám először nem akart válaszolni. De aztán erőt vett magán. Nehezen tudta megfogalmazni a mondókáját.

– Az elkövető, vagyis a gyanúsított... a támadó... eldobott egy doboz gyufát. A gyufa a golfklubból való. A pultnál osztogatják.

– Szóval a golfozókkal kezdik – mondtam.

Ebből az következett, hogy a támadó akár indián is lehetett, nem csak fehér. A golfpálya mindenkit elbűvölt, össznépi zarándokhelynek számított. A golf alapvetően a gazdagok sportja, a mi pályánkat azonban csenevész fű és természetes vizesárvok jellemezték. Meg az alacsony bevezető ár. Az emberek egymásnak adogatták az ütőket, és mindenki kipróbálta a klubot, apámat kivéve.

– Igen, a golfklubban.

– De miért dobta el a gyufát?

Apám megdörzsölte a szemét, és most is nehezen vette rá magát, hogy megszólaljon.

– Rá akart... megpróbált rágyújtani, de nem boldogult a gyufával.

– Egy egyszerű gyufával?

– Igen.

– Ó! De sikerült meggyújtania?

– Nem... vizes volt.

– És aztán?

Hirtelen könnybe lábadt a szemem, és a tányérom fölé hajoltam.

Apám fogta a villát. Gyorsan belapátolta Clemence unásig ismert paradicsomos-darált húsos makaróniját. Amikor észrevette, hogy abbahagytam az evést és várakozón nézek rá, hátradőlt. Újabb adag kávé t hörpintett fel kedvenc súlyos, fehér porcelánbögréjéből.

A szájához emelt egy szalvétát, lehunyta a szemét, aztán kinyitotta, és egyenesen rám nézett.

– Jól van, Joe, látom, benned is megfogalmazódtak bizonyos kérdések. Próbálsz rendezni a gondolataidat! Pörög az agyad. Az enyém is. Joe, az elkövető nem tudta meggyújtani a gyufát. Úgyhogy elment másik dobozért. Tüzet akart gyújtani. Amíg távol volt, anyád-nak sikerült elmenekülnie.

– Hogyan?

A vasárnapi gyomlálás óta apámnak most először sikerült kipréselnie magából egy mosolyt, vagy legalábbis valami affélét. Egy fikarcnyi jókedv sem áradt belőle. Ha a mai eszemmel kellene osztályoznom azt a mosolyt, úgy fogalmaznék, hogy amolyan Mooshum-féle mosoly volt. A régi emlékek keltette mosoly.

– Joe, emlékszel, anyád mennyire felbőszített mindig, amikor ki-zárta magát a kocsiból? Folyton a műszerfalon hagyta a kulcsot. Még most is megesik. Leparkol, felveszi a papírjait vagy a bevásárló-szatyrot az anyósülésről, aztán a műszerfalra teszi a kulcscsomóját, kiszáll és becsapja az ajtót. Csak akkor jut eszébe, hogy a kocsiban hagyta a kulcsot, amikor hazaindulna. Hiába kutatja át a táskáját, nem találja. „Jaj, ne már!” – mondja. Kimegy, látja, hogy a bezárt kocsiban hagyta a kulcscsomóját, és már hív is. Igaz?

Igen. Ahogy apám felvázolta anya szokásait, az egész haddelhad-dot, amin rendszeresen keresztülmentünk, kis híján én is elmoso-lyodtam.

– Igen, apa, már hív is téged. Te káromkodsz egy sort, aztán elő-keresed a pótkulcsot, és elgyalogolsz az önkormányzatig.

– Káromkodok egy sort? Ezt meg honnan veszed?

– Franc tudja.

Apa megint elmosolyodott, és játékosan meglegyintette az arcomat.

– Soha nem csináltam problémát a dologból – mondta. – De aztán egy nap eszembe jutott, mennyire meg lenne löve anyád, ha éppen nem találna otthon. Nem nagyon járunk el hazulról, elég unalmas életet élünk. De mi van, ha éppen nem vagyunk itthon, hogy odakerekezzünk anyádhoz a kulccsal?

– Erre még nem volt példa.

– És ha kimész az udvarra? Nem hallod meg a telefoncsörgést? Mi van, ha anyád bennragad valahol, gondoltam magamban. Úgyhogy két hónappal ezelőtt felragasztottam egy darab mágneset egy olyan fém cukorkás dobozkára, amit Whitey-nál lehet kapni. Láttam, hogy többen is kulcstartónak használják. Beletettem a dobozba a kocsikulcsot, és felragasztottam a karosszériára, a bal hátsó gumi fölé. Anyád így tudott megszökni.

– Mi? – kérdeztem. – De hogyan?

– Sikerült benyúlnia az autó alá és kivennie a kulcsot. A fickó rátámadt. Anyád bezárkózott a kocsiba, aztán gázt adott és elhajtott.

Mély levegőt vettem. Önkéntelenül is átsuhant rajtam a rettegés, amit anya érezhetett, és ettől elgyengültem.

Apám folytatta az evést, és ezúttal egyértelművé tette, hogy be akarja fejezni a vacsoráját. A maga részéről lezártnak tekintette a témát. Visszakanyarodtam a kutyához.

– Gyöngyös harap – mondtam.

– Az a jó – felelte apám.

– Akkor a pasas még most is anyát keresi.

– Nem tudjuk – mondta apám. – Bárkinél lehetett az a gyufa. Indián-nál. Fehér-nél. Bárki elejthette. De talán környékbeli volt.

AZ UJJLENYOMATBÓL NEM LEHET MEGÁLLAPÍTANI, hogy valaki indián-e vagy sem. Ahogy az illető nevéből sem. Sőt, még a rendőrségi

jelentésből sem. Egy fénykép alapján sem. Egy lövésnyomból sem. Egy telefonszámból sem.

Az állam szempontjából csak úgy lehet megállapítani, indián-e az indián, ha utánanézzünk a családfájának. Kell, hogy legyenek ősei, akik annak idején aláírtak valamilyen dokumentumot, vagy akiket az amerikai kormány indiánként jegyzett be – valaki, aki egy törzs tagjaként azonosította magát. Aztán meg kell vizsgálni az illető vérért, hogy mennyi törzsi jellegzetességet mutat. A legtöbb esetben az állam akkor nevez indiánnak egy embert, ha a vére egynegyed részben megegyezik valamelyik törzsével. De ehhez a törzsnek is államilag elismertnek kell lennie. Vagyis ha indián vagy, könnyen elveszhet a bürokrácia útvesztőiben.

Másrészről viszont az indiánok szövetségi törzskönyv nélkül is felismerik egymást, és ennek a képességnek – akárcsak a szerelemnek, a szexnek vagy a terhességnek – semmi köze a kormányhoz.

További egy napba telt, hogy rájöjjenek, már mindenki tud a gyanúsítotttról, aki gyakorlatilag bárki lehetett, aki furcsán viselkedett, látványosan eltűnt vagy fekete szemeteszsákokkal megrakodva lopózott ki a hátsó ajtón.

Mindez akkor derült ki, amikor szombat délután átmentem a nagynénémékhez süteményért. Anyám közölte apámmal, hogy ő bizony felkel, megfürdik és felöltözik. Még mindig fájdalomcsillapítón élt, de dr. Egge azon a véleményen volt, hogy az ágynyugalom úgysem javít a helyzeten. Anyának mozognia kell. Apa bejelentette, hogy ő főzi a vacsorát szakácskönyvből. A desszert azonban nem sikerült túl fényesen. Ezért kellett a sütemény. Whitey bácsi az asztalnál ült, kezében egy pohár jeges teával. Vele szemben a görnyedt, törékeny Mooshum, piszkosfehér jégersóban és kockás köntösben. Szombatonként nem volt hajlandó utcai ruhába bújni,

mert, bizonygatta, neki is szüksége van egy kis pihenésre, hogy felkészüljön a vasárnapra, amikor is Clemence öltöynadrágot meg ropogósra vasalt fehér inget erőltet rá, sőt, néha még nyakkendőt is. Mooshum előtt is jeges tea állt, de az öreg vasvilla tekintettel mérgette a poharat.

– Egérhúgy – füstölgött magában.

– Így van, apuka – mondta Clemence. – Ez való az öregeknek.

Nagyon egészséges.

– Gyógytea – lötykölte meg a folyadékot Whitey bácsi elismerően.

– Minden nyavalyára jó, apuka.

– Talán kigyógyít az öregségből? – kérdezte Mooshum. – Visszaforгатja az idő kerekét?

– Azt éppen nem – felelte Whitey, aki jól tudta, hogy otthon már várja őt a söre, így hát nem is tette magát tovább Mooshum előtt, aki visszasírta a régi időket, amikor Clemence még finom whiskeyvel kínálgatta. Clemence a fejébe vette, hogy a whiskey káros, és igyekezett leszoktatni róla az apját.

– Nem akar lecsúszni, lányom – mondta neki az öreg.

– Pedig tisztítja a májat – mondta Whitey.

– Hé, Clemence, tölts egy kis gyógyteát Joe-nak!

Clemence öntött nekem egy pohár jeges teát, aztán kiment, hogy felvegye a telefont. Rengetegen érdeklődtek nála a nővérével kapcsolatban, de igazából csak pletykára szomjaztak.

– Lehet, hogy az a perverz tényleg indián – szólalt meg Whitey bácsi. – Indián bőrrönd volt nála.

– Mi az az indián bőrrönd? – kérdeztem.

– Műanyag szemeteszsák.

Előrehajoltam.

– Szóval, elment? De honnan? Ki az? Hogy hívják?

Clemence visszajött, és gyilkos pillantást vetett a nagybátyámra.

– Ajvé – mondta Whitey bácsi. – Ezt kár volt kikotyognom.

– Az nem kár, hogy még egy kis pohár whiskey-t sem kapunk? És nem pisálhatunk a csapba? Pedig oda fogok, amíg el nem viszi előlem a teáját. Szétreped a vesém – mondta Mooshum.

– A csapba pisálsz? – kérdeztem.

– Ha teát kapok, mindig.

Clemence bement a konyhába, és egy üveg whiskey-vel meg három egymásba állított pálinkáspohárral tért vissza. Szétrakosgatta őket, és kettőt a negyedéig töltött szesszel. A harmadikat félig öntötte, és egy hajtásra lehúzta. Megdöbbsentem. Nem tudtam, hogy a nagynéném úgy nyakalja a whiskey-t, mint egy férfi. Egy pillanatra elegánsan maga elé tartotta a kiürült poharat, végigmért minket, majd visszavette a poharat az asztalra, csettintett egyet a nyelvével, aztán kiment.

– Ez meg mi volt? – kérdezte Whitey bácsi.

– A lányom kicsit kiborult – felelte Mooshum. – Előre sajnálom Edwardot. Hogy be lesz állva a neje, mire hazaér!

– Néha Sonja is be szokott állni – mondta Whitey bácsi –, de ismerek pár trükköt.

– Miféle trükköt? – kérdezte Mooshum.

– Régi indián trükköket.

– Edwardnak is tanítsd meg őket, jó? Nem nagyon rúg labdába itthon.

Édes ámbraillat áradt szét a levegőben. Őszintén reméltem, hogy a nénikém nem feledkezik meg a süteményről mérgében.

– A golfpálya. Igaz, hogy ott történt? – néztem egyenesen Whitey-ra, de az lesütötte a szemét, és ivott egy kortyot.

– Nem, nem ott történt.

– Akkor hol?

Whitey rám emelte szomorú, szokás szerint véreres szemét. Nem akarta megmondani. Kénytelen voltam elfordítani a tekintetemet.

Mooshum ujjai, amelyek idáig bizonytalanul, az asztalon támaszkodva kulcsolódtak a pohár köré, görcsbe rándultak. Az öreg a szájahoz emelte a kupicát, és nagyot kortyolt belőle. Csillogott a szeme. Fel sem fogta, miről beszélünk. Most is a nők körül jártak a gondolatai.

– Hé, fiam, mesélj valamit a gyönyörű feleségedről! A Vörös Sonjáról. Ki vele! Mit csinál mostanában?

Whitey az öregre pillantott. Elvigyorodott, közszemlére téve a két első foga között tátongó rést. A nagynéném nem is olyan régen még Vörös Sonja néven lejtette egzotikus táncát. Sokat sejtető bár bár páncélzatot viselt, amely szegecselt műanyag lapokból állt. Tépett szélű sálak örvénylettek a csípője körül. Mintha begerjedt férfiak vagy farkaskölykök rágcsálták volna meg az átlátszó anyagot. Zack egy minneapolis-i kiadványban találta a képet, és rögtön átadta nekem. A szekrény legmélyén őriztem, egy HÁZI FELADAT felíratú mappában.

– Sonja mostanában a pénztárgép mögött ácsorog – felelte a nagybátyám whiskey-től ellágyult hangon. – Folyton csak számol. Ma azt írja össze, mit kell rendelnünk a jövő hétre.

Mooshum lehunyta a szemét, és hosszasan öblögette a szájpaddását a whiskey-vel, aztán biccentett, és megpróbálta maga elé képzelni Sonját, amint a főkönyv fölé hajol. Hirtelen előttem is megjelent a hosszú oszlopokba rendezett takaros számsorok fölé tornyosuló keblek képe.

– És mit fog csinálni – kérdezte Mooshum ábrándosan –, amikor mindent kiszámolt, amikor végzett a munkával?

– Kijön a pult mögül, és fog egy vödör vizet meg egy hosszú nyelű ablakmosót. Minden héten lemossa a kirakatot.

Mooshum, aki nem tette be a műfogsorát, széles mosolyra húzta aszott száját. Lehunytam a szemem, és máris magam előtt láttam a képet, amint az ablakmosó rózsaszín szivacsos fele habos cseppeket ejt a síküvegen. Sonja lábujjhegyre áll. Cappy bátyja, Randall szerint a lányok akkor néznek ki a legjobban, amikor lábujjhegyre állnak, ezért szokott órákig üldögélni az iskolai könyvtár polcai között. Randall az összes jó könyvet a felső polcra rakta. Mooshum felsóhajtott. Láttam, amint Sonja jó erősen a kirakatüvegre nyomja a gumilapot, és lehúzza a port meg a pizsokfoltokat, csillogó tisztaságot hagyva maga után.

A visszatérő Clemence zökkentett ki a gondolatmenetemből. Hallottam, hogy nyílik a sütő ajtaja. Clemence kihúzta a csikorgó rácsot, és két tepsisüteményt emelt le róla. Hallottam, ahogy félreteszi a tepsiket. Becsapódott a sütőajtó, aztán a szúnyoghálós ajtó következett: nyikorogva kinyílt, majd visszakattant a helyére. Égő cigaretta gyenge, fanyar szaga kúszott be a szúnyoghálón. Nem is tudtam, hogy a nénikém dohányzik. A kórházban szokott rá.

Clemence újonnan felvett szokása rögtön kijózanította a két férfit.

Felém fordultak, majd Whitey bácsi komor arccal megkérdezte, hogy van anyám.

– Ma este felkel – válaszoltam. – Ezért is kell a sütemény. Apa főz.

Mooshum rám meredt, és amikor láttam, milyen keményen villan meg a tekintete, rögtön éreztem, hogy tud valamit.

– Jól van – mondta. – Ide figyelj, Hoppá! Anyádnak helyre kell jönnie. Ne hagyjátok üldögélni! Ne hagyjátok egyedül!

A TISZTA TAVASZI ÁRNYÉKOK tócsaként nyújtóztak el az úton. A csendes mocsáron túl a járművek egymás után fordultak be az autós italbolt kiszolgálóablakához, majd továbbrobogtak. A fűzfa- és vad-cseresznyefák mögötti láthatatlan udvarok a gyerekeiket szólongató nők rövid, éles kiáltásaitól visszhangoztak. Egy autó lassított le mellettem, és Doe Lafournais az üres anyósülés felé intett a fejével. Doe-nak nyugodt arca, görbe orra és barátságos tekintete volt. Karját a nehéz fizikai munka edzette izmossá – a polgármesterség és a portáskodás mellett a saját két kezével építette fel a házát. És a saját két kezével rontotta el az egészet. Az épület egy érdekes szemétdombra épített szemétdombra hasonlított. Amikor nemet intettem a fejemmel, és odakiáltottam neki, hogy majd máskor – este Randallék izzasztókunyhójában kellett segédkeznem –, szó nélkül továbbbhajtott. Clemence alacsony falú kartondobozba csomagolta a süteményt. A repedezett kéreg alól sültalma-illat áradt. Estére sem hűlt le a levegő, de cseppet sem bántam. A verejtékem árán is enni fogok a süteményből. Amikor a ház elé kanyarodtam, Gyöngyös pattant elő az orgonabokorból. Mély, torokhangú vakkantással adta tudtomra, hogy megismert, és miután körbeszaglászott, a nyomomba szegődött, majd, végig megtartva a három lépés távolságot, egészen a hátsó ajtóig kísért. Ott aztán sarkon fordult, és visszafeküdt a bokor alá.

Apám engedett be. A forró konyha valamilyen erőszakos kísérlet következményeitől bűzlött.

– Pont jókor jöttél – mondta, azzal a pultra tette a süteményt. – Ez lesz a meglepetés. A vacsora fénypontja. Anyád mindjárt itt lesz, Joe. Mosakodj meg!

Mialatt a dolgozószoba melletti kis mosdóban ügyködtem, hallottam, hogy megnyikordul a lépcső. Némán lapítottam odabent,

lassan megmostam és megtöröltem a kezem. Nem akartam szembealázkodni anyámmal. Szörnyű, de ez az igazság. Habár pontosan tudtam, miért ütött meg, nehezemre esett úgy tenni, mintha mi sem történt volna. A pofonnak nem maradtak látható nyomai, és az arcsontom sem fájt túlságosan, de a kezem folyton odavándorolt, felidézve a bántó emléket. Miután megmosakodtam, életemben először szépen összehajtogattam a törülközőt, és gondosan felakasztottam a tartóra.

Anyám az étkezősarokban állt, és idegesen markolászta a szék támláját. A pörgő ventilátor meg-meglibbentette a ruháját. Gyönyörködve nézte az egyszínű zöld abroszon feltálalt ételeket. Ránéztem, és rögtön elszégyelltem magam a durcáskodásom miatt – az arcán még most is ott virítottak a foltok. Összeszedtem magam. Apám pörköltet főzött. Amikor beléptem a konyhába, szagok egész kavalakádja csapott arcul: savanyú fehérrépa, konzervparadicsom, cékla, kukorica, égett fokhagyma, beazonosíthatatlan eredetű hús és romlott hagyma. A főzet átható bűzt árasztott magából.

Apa intett, hogy üljünk le. Kihűlt, teljesen szétfőtt krumppli máladozott a főzővizében. Apám ünnepélyesen telemerte a sekély tálat. Aztán csak ültünk, és néztük az ételt. Nem imádkoztunk. Most először éreztem úgy, hogy hiányoznak a megszokott szertartások. Nem bírtam rávenni magam, hogy csak úgy enni kezdjek. Apám megérezte ezt, és, egyikünkről a másikra nézve, érzelmős beszédbe fogott.

– A boldog élet az apróságokon múlik – mondta.

Anyám hangosan felsóhajtott, és a homlokát ráncolta. Boszszankodva hessegette el apám szavait. Gondolom, ezerszer hallotta már ezt a Marcus Aurelius-idézetet, de így visszatekintve azt mondom, valójában visszabújt a csigaházába. Hogy ne érezzen semmit.

Hogy ne kelljen a történetekre gondolnia. Apám érzelmei szíven ütöttek.

Minden átmenet nélkül felkapta a kanalát, és nekilátott a pörköltnek. Nagy nehezen legyűrte a falatot. Én úgy ültem ott, mint egy faszent. Egyszerre néztünk apámra.

– Köménymagot is tettem bele – mondta gyengéden. – Na, milyen?

Anya leemelt egy papírszalvétát az asztal közepén tornyosuló kupacról, és megtörölte a száját. Sötétlila csíkok és már gyógyulófélben lévő sárga véraláfutások árnyékolták az arcát. A bal szeme fehérje vérben úszott, a szemhéja kissé megereszkedett, és mivel a sérülés ideget ért, visszafordíthatatlannak számított.

– Na, milyen? – kérdezte apám másodszor is.

Némán ültünk, és döbbsen meredtünk a megkóstolt ételre.

– Látom – szólalt meg végül anya –, ideje visszaállnom a tűzhely mögé.

Apám lesütött szemmel tárta szét a karját, így jelezvén, hogy ő csak jót akart. Egy ideig duzzogott, majd nekilátott az ételnek, ám tettettet lelkesedése egyre gépiesebbé vált. Egy falat, aztán még egy. Mélységesen csodáltam a lelkierjét. A kenyér után nyúltam. Apám kanala lelassult. Anyámmal valószínűleg egyszerre döbbsenünk rá, hogy apa, aki hosszú éveken át viselte gondját a nagyanyámnak, ezért nyilván megtanult főzni, csak tettet, hogy ennyire kétbalkezes. A pörkölt azonban, amelyben halványan ott érződött a rothadt hagyma gyomorforgató íze, olyan mesterien förtelmesre sikeredett, hogy legalább annyira felvidultunk tőle, mint anyám elhatározásától, hogy ezentúl ő főz. Amikor eltakarítottam a szörnyű vacsora maradékát, és elővarázsoltam a süteményt, anyám halványan elmosolyodott – mintha enyhén felfelé kunkorodott volna a szája sarka. Apám három egyenlő darabra osztotta a pitét, és mindegyik szelet

tetejére egy adag vaníliafagylaltot halmozott. Anya nekem adta, amit meghagyott. Cikizni kezdte apát a pörkölt miatt.

- Mennyire volt friss az a fehérrepa?
- Idősebb volt, mint Joe.
- Hát a hagymát honnan szerezted?
- Az legyen az én titkom.
- És a húst? Elgázoltál valamit?
- Jaj, dehogy. A kert végében találtam a döögöt.

NEM SOKAT BÁNKÓDTAM A KIMARADT VACSORA MIATT, mert tudtam, hogy az izzasztókunyhó után úgyis jól teleesszük magunkat Cappy cimborámmal. Mi voltunk a tűzfelelősök. Cappy nénikéi, Suzette és Josey, akik olyan jól ellátták Doe fiait, mindig főztek valamit. A szertartás estéjén egész hadseregnek való ennivalót hagytak a garázs melletti két nagy hűtőtáskában. Kicsivel odébb, az erdőszélen, az izzasztókamra gallyakból hajlított, szedett-vedett, katonai ponyvával fedett kupolája párától csillogva vonzotta a szúnyogokat. Cappy már megrakta a tüzet. A közepén vörösen izzottak a nagy kődarabok. Mi vigyáztunk a tűzre, adogattuk be a szent pipákat meg a porokat, cipeltük a köveket az ajtóhoz a hosszú nyelű lapátokkal, és nyitottuk-zártuk a bejáratot. Külön kérésre dohányt szórtunk a tűzbe, hogy ezzel erősítsünk meg egy-egy fontos imát vagy kérést. Hideg estéken kellemes elfoglaltság volt, letelepedtünk a tűz mellé, a melegbe, és beszélgettünk. Néha titokban virslit vagy pillecukrot süttöttünk nyárson, bár a tűz szent volt és sérthetetlen, ráadásul Randall párszor rajta is kapott minket. Azt állította, hogy megszenteltelenítettük a tüzet a virslinkkel.

Cappy ránézett, és azt mondta:

– Ezt nevezem én szent tűznek, ha már két ványadt virsli is elszívja az erejét.

A hasamat fogtam nevettemben. Randall mérgesen tárta szét a karját, és otthagzott minket. Ma azonban túl meleg volt a virslisütéshez, ráadásul tudtuk, hogy a nap végén úgylis hatalmas lakoma vár ránk. A vacsora volt a fizetségünk, meg az, hogy néha beülhetünk Randall valamelyik csotrogányába. Jobbára meg voltam elégedve a munkával. Aznap este azonban a levegő ahelyett, hogy lehűlt volna, egyre fülledtebb lett. Szellő sem lengedezett. Már naplemente előtt csapatostul rontottak ránk a szúnyogok. A támadások hatására közelebb ültünk a tűzhöz, hogy kihasználjuk a füst erejét, de ettől csak még jobban izzadtunk. A vérszívók pedig a szúnyogriasztó sós, füstös rétegen is áthatoltak.

Randall barátai, akik egy hatalmas dobot ütöttek és úgy táncoltak, mint Randall, nevetve bukkantak elő a semmiből. Kettőnek rákvörös volt a feje, de Randallnek ez fel sem tűnt. Csak az érdekelte, hogy minden tökéletesen álljon: a pipaállvány, a bejárat mellé leterített csillagmintás takaró, a zsályaégetéshez előkészített kagylóhéj, a porított gyógyszerekkel teli üvegedények, a vödör és a merítőkanál. Mintha egy képzeletbeli mérce segítségével rakosgatta volna szét a kegyeszereket. Cappy idegbajt kapott tőle. A többieknek azonban tetszett Randall stílusa, így hát az egész indián közösségben népszerűségnek örvendett – épp aznap kapott csomagot egy pueblo barátjától, aki egy üveg gyógyszert küldött neki, amely máris ott csücsült a többi mellett. Randall egy pipatömő dalocskát dúdolt, és olyan műgonddal rakta össze a pipáját, hogy észre sem vette, az egész tarkóját ellepik a vígan lakmározó szúnyogok. Én söpörtem le őket.

– Köszönöm! – mondta szórakozottan. – Majd elmondok egy imát a családotért.

– Az jó lesz – feleltem kényszeredetten. Nem akartam, hogy mások imádkozzanak értem. Alighogy elfordultam, már éreztem is, amint az imák felkúsznak a gerincemen.

De Randall már csak ilyen volt: mindenkit zavarba hozott a fölényes tudásával, amit a vénektől, sokszor a saját vénjeinktől lopott össze a mi javunkra. Annak idején Mooshum mondta el Doe-nak, hogyan kell megépíteni a kunyhót, aztán Doe továbbadta Randallnek. Cappy elkapta a tekintetemet.

– Ne izgulj, Joe! Értem is szokott imádkozni. És a poraival csajozik. Úgyhogy muszáj edzésben tartania magát.

Randall szép metszésű profilal, sima bőrrel és hosszú fonott lófarokkal büszkélkedhetett. A lányok, különösen a fehérek, odavoltak érte. Egyik nyáron egy német lány kerek egy hónapig sátorozott a kertjében. Csinos lány volt, és egyedül ő hordott gyógycipőt az egész rezervátumban. Jól ki is cikizték miatta Randallt. Valaki kiderítette, hogy a cipőt klumpának nevezik. Attól kezdve ez lett Randall csúfneve.

A hőség olyan elviselhetetlen lett, hogy literszámra nyakaltuk az izzasztókunyhóba szánt szent vizet. Irigyeltem az izzasztókunyhóba menőket, mert tudtam, odabent úgy felmelegszenek, hogy amikor kijönnek, hűvös fuvallatnak fogják érezni a kinti hőséget. Ráadásul a hatalmas kövekből sugárzó hő a szúnyogokat is lehervasztja. Mindannyian bementek a kamrába. Cappyvel fogtuk a hosszú nyelvű lapátokat, és az ajtóhoz cipeltük a köveket. Randall két szarvasagancssal leemelte, és a sátor közepén tátongó gödörbe helyezte őket. Beadagattuk a kegyszereket, és visszahajtottuk a lapot. A bent lévők énekelni kezdtek, mi pedig ismét befűjtük magunkat szúnyogriasztóval.

Három fordulón már túl voltunk, és az utolsó köveket is a helyükre szállítottuk. Visszamentünk a házba, hogy feltöltsük a

hűtőedényt, és kifelé jövet épp csak egy pillanatra álltunk meg a hátsó tornácon, amikor robbanás hallatszott. Senki sem kiabált ránk, hogy nyissuk ki az ajtót. Az izzasztókunyhó teteje felpúposodott és vadul hullámozott a hanyatt-homlok menekülő emberek mozgásától. Rémülten kapálóztak a ponyva alatt. Tompa nyüszítés hallatszott, aztán mindenki szaladt, amerre látott – hangosan ziháltak, kiabáltak, pucéran fetrengtek a fűben. A szúnyogok zuhanórepülésbe kezdtek. Már futottunk is a hűtővízzel. Randall meg a cimborái némán mutogattak eltorzult arcukra, így a fejükre locsoltuk a vizet. Amint lábra tudtak állni, a házhoz tántorogtak vagy futottak. Cappy nénikéi, akik éppen ebben a pillanatban gördültek be a lán-gossal, nyolc pucér indiánt láttak, amint vaksin tapogatóznak az udvaron. Suzette és Josey a kocsiban maradt.

Sokáig tartott, mire mindenki bejutott a házba a sok férfiacat útvesztőjében, és a férfiak magukhoz tértek a megrázkódtatásból.

– Szerintem – szólalt meg végül Skippy –, a pueblo pora a bűnös. Emlékszel, mielőtt belemarkoltál, hogy rászórd a kövekre, megköszönted a cimborádnak a kedvességét, és hosszú imádkozásba kezdtél.

– Hosszú-hosszú imádkozásba, Klumpa. Aztán ráöntötted a vizet...

– Jaj – kiáltott fel Randall. – A barátom azt mondta, pueblo gyógyszer. Azért imádkoztam, hogy rendeződjön az ügye azzal a navahó csajjal. Cappy, hozd csak ide azt az üveget!

– Nekem ne parancsolgass!

– Jó, akkor, drága öcsém, mivel mi mind anyaszült meztelenek vagyunk, és azt sem tudjuk, hol vagyunk, légy szíves, hozd ide nekünk azt az üveget!

Cappy kiment. Aztán visszajött. Az üvegen címke virított.

– Randall – mondta Cappy –, a „gyógyszert” idézőjellel írták rá.

Az üveget barnás porral töltötték meg, amelynek korántsem volt olyan jellegzetes illata, mint a medvegyökérnek, az orvosi kálmosnak vagy a medveszőlőnek. Randall felemelte az üveget, és elkomorult. Úgy szaglászta meg a port, mint egy finnyás borkóstoló. Végül megnyalta, az üvegbe dugta, majd a szájához emelte az ujját. Azon nyomban könnyezni kezdett.

– ÁÁÁ! ÁÁÁ! – öltötte ki a nyelvét.

– Csípős paprika – állapították meg a többiek. – A híres pueblo csípős paprika.

Nézték, ahogy Randall körbetáncolja a szobát.

– Nézzétek, hogy kapkodja a lábát!

– Ezután mindig ilyen gyógyszert adunk neki.

– Az már biztos.

Nagyot kortyoltak a vízből. Randall a mosogatónál állt, és a csap alá dugta a nyelvét.

– Randall ebből a porból szórt a kövekre – mondta Skippy –, de amikor ráöntötte a négy nagy merőkanál vizet, a gőze csípni kezdte a szemünket, és még be is szipáskoltuk ezt a szart! Úgy mart, mint a fene. Randall, hogy tehetted ezt velünk?

Mindannyian Randallre néztek, aki még mindig a csap alá tartotta a nyelvét.

– Igazán felöltözhetne már – jegyezte meg Chiboy Snow.

Teljesen megfeledkeztünk a két néniről, csak akkor ocsúdtunk fel, amikor elhajtottak a ház elől. Kinéztünk az udvarra. Két zacskó frissen sült lángost hagytak a küszöbön. A zsír halvány foltokat hagyott a papírzacskókon.

– Ha kimentek a ruhánkért – mondta Skippy –, és beadjátok a kaját, fizetek nektek.

– Mennyit? – kérdezte Cappy.

– Két dolcsit fejenként.

Cappy rám nézett. Vállat vontam.

Behordtuk a cuccokat, és amikor nekiláttunk a vacsorának, Randall mellém ült. Gyűrött és piros volt az arca, akárcsak a többieké. A szeme is csúnyán bedagadt. Randall főiskolára járt, és időnként úgy szólt hozzám, mint egy szociális munkás, máskor meg úgy bánt velem, mintha az öccse lennék. Ilyenkor a családbarát Randall szerepében tetszelgett. A haverjai már vígan habzsolták az ételt. Gyorsan elszállt a haragjuk, és máris jobb színben látták a világot.

– Joe – mondta –, láttam valamit.

Sült húst tömtem a számba.

– Láttam valamit – folytatta Randall őszinte zaklatottsággal a hangjában. – Mielőtt felrobbant a csípős paprika. Éppen a családjainkért imádkoztam, a tiedért meg az enyémért, amikor hirtelen azt láttam, hogy egy ember hajol föled, olyan rendőrforma, és mereven néz. Fehér arca volt és mélyen ülő szeme. Ezüstös fény vette körül. Mozgott a szája, beszélt, de nem hallottam, mit mondott.

Némán ültünk. Megállt a falat a számban.

– Most mit csináljak, Randall? – kérdeztem halkan.

– Majd jósolok neked dohányból – mondta Randall. – És beszélj Mooshummal! Rossz érzésem van, Joe.

EGÉSZ HÉTEN ANYÁM FŐZÖTT, aki még az udvarra is kimerészkedett: egy ütött-kopott kerti széken üldögélt, Gyöngyös nyakát vakargatta és a telekhatárt jelző vadcseresznyefákat bámulta. Apám szinte minden idejét otthon töltötte, de többször is be kellett mennie az irodába, hogy elintézzze ügyes-bajos dolgait. Naponta benézett a helyi

rendőrörsre, és a nyomozással megbízott szövetségi ügynökkel is folyamatos kapcsolatban állt. Egy nap Bismarckba utazott, hogy találkozzon Gabir Olson államügyésszel, akivel régi ismerősök voltak. Azoknál az eseteknél, amikor indiánokat ért nemi erőszak, rendszerint az jelentette a legnagyobb gondot, hogy hiába készült el a vádirat, az államügyész ilyen-olyan kifogásokra (általában arra, hogy komolyabb ügyekkel kell foglalkoznia) hivatkozva, nem volt hajlandó bíróság elé vinni az ügyet. Apám mindent elkövetett, hogy ez ne történhessen meg.

Ilyen hamis kedélyességgel teltek a napjaink. Péntek reggel apám szólt, hogy segítenem kell neki. Gyakran azzal szereztem magamnak egy kis zsebpénzt, hogy iskola után elbicikliztem apám irodájába, és „eltettem az irodát hétfőre”. Felsöpörtem a zsebkendőnyi helyiséget, letörölgettem a fa íróasztal üvegtetejét. Aztán felnyújtóztam, és leporoltam a kifüggesztett diplomákat – Észak-dakotai Egyetem, Minnesotai Jogi Egyetem – meg az emléklapletteket, amelyeket apám a különféle jogi szervezeteknél végzett munkája elismeréséül kapott. Rengeteg helyen gyakornokoskodott, még az Amerikai Legfelsőbb Bíróságon is. Büszke voltam rá. A szomszédos helyiségben, a gardróból átalakított kishálószobában is felsöpörtem. A pirosposztos, zavaros tekintetű, B kategóriás fogsorát villogtató Reagan elnök mosolygott le rám kormányzati portréjáról. Reagan olyan együgyű volt, hogy azt hitte, az indiánok „rezervoárookban” élnek. Az egyik nyomaton a törzsi pecsét és Észak-Dakota nagypecsétje volt látható. Apám az amerikai alkotmány preambulumaának antik hatású másolatát és a Jognyilatkozatot is bekereteztette.

Visszamentem az irodába, és kiráztam a barna gyapjúszőnyeget. Visszapakoltam és eligazgattam apám könyveit, amelyek között a régi Cohen-féle *Kézikönyv* összes későbbi kiadása is megtalálható

volt. Az 1958-as kiadás, amely abban a korszakban jelent meg, amikor a Kongresszus arra törekedett, hogy felszámolja az indián törzseket – egyszer sem került le a polcról, kihasználatlansága néma szemrehányással ért fel. Az 1971-es hasonló kiadás és az 1982-es kiadás nagy, súlyos, elnyűtt. Mellettük a saját Törzsi Kódexünk kis-méretű példánya állt. Minden olyan iratot, amelyet apám titkárnője, Opichi Wold nem iktatott, én fűztem le. Opichi, akinek a neve lefordítva vörösbegyert jelent, morcos, sovány, éles tekintetű nő volt. Mindent látott és hallott, ami a rezervátumban történt. Minden bírónak szüksége van egy informátorra. Opichi szállította az apró értesüléseket, mondjuk úgy, pletykákat, amelyek azonban nagyban befolyásolták apám döntéseit. Tudta, kit lehet feltételesen szabadlábra helyezni, és ki az, aki elmenekülne. Azt is tudta, ki terjeszt drogot és ki az, aki csak egyszerű felhasználó, ki vezet jogosítvány nélkül, ki veri a feleségét, ki református, ki iszik, ki veszélyes a gyerekeire és ki nem. Igazi kincsnek számított, az iratrendezési elvei viszont követhetetlenek voltak.

Minden papírt a szomszédos szobában tartottak, amelyek mind a négy falánál barna fémszekrények sorakoztak. Mindig találtam pár aktát a szekrények tetején, mert apám nagy előszeretettel olvasott vagy firkált beléjük. Aznap egy egész halom papír maradt elől, gesztenyebarna karton irattartók, rajtuk a gondosan gépelt és felragasztott címkék. Nagy részük feljegyzéseket, összefoglalókat és ötleteket tartalmazott: tervezeteket, amelyek még a végső ítélet kihirdetése előtt készültek. Megkérdeztem apámat, elpakoljuk-e őket, mert olyan sok volt belőlük, hogy vacsoráig sem végeztünk volna velük.

– Hazavisszük őket – mondta.

Ez nem vallott rá. Az otthoni dolgozószobája menedékként szolgált a bírósági ügyek elől. Apám büszke volt rá, hogy maga mögött

tudja hagyni a hét felkavaró eseményeit. Ma azonban az összes aktát bepakoltuk a hátsó ülésre. A biciklimet a csomagtartóba tettük, és elindultunk hazafelé.

– Majd én viszem be az aktákat vacsora után – mondta apám.

Ebből kitaláltam, nem akarja, hogy anya szemtanúja legyen a jelenetnek. Miután leparkoltunk, kivettük a biciklimet, amit én rögtön hátrattoltam a ház mögé. Apám előttem ment be a házba. Ahogy beléptem a konyhába, óriási csörömpölés hallatszott, majd éles, torokhangú, fájdalmas sikoly. Anyám háttal a mosogatónak támaszkodott, remegett és hangosan zihált. Apám pár lépéssel előtte állt, és előrenyújtott kézzel markolászta anya hült helyét, mintha egy láthatatlan alakot próbálna megragadni, de hiába. Kettejük között összetört tál gőzölgött a padlón.

Néztem a szüleimet, és rögtön kitaláltam, mi történt. Apa bejött, anya nyilván meghallotta a motorzúgást, és mintha Gyöngyös is ugatott volna. Apám ráadásul döngő léptekkel járt. Mindig hatalmas zajt csapott, és, mint már említettem, kissé ügyefogyott ember volt. Feltűnt, hogy az utóbbi időben mindig bekiabált valami semmiséget a házba, amikor hazaért, például: Itthon vagyok. Lehet, hogy ma megfeledkezett róla. Lehet, hogy ma túl halkan jött be. Lehet, hogy jó szokása szerint bement a konyhába, és hátulról átölelte anyát. A régi életünkben anya tovább tette volna a dolgát a tűzhelynél vagy a mosogatónál, és hagyja, hogy apám át dugja a fejét a vállá fölé, aztán odaszóljon neki valamit. A kép címe: Hazatérés. Végül apám behív, hogy segítsék megteríteni. Gyorsan átöltözik, amíg anyával az utolsó simításokat végezzük, aztán együtt leülünk vacsorázni. Nem jártunk templomba. Ez volt a mi kis szertartásunk. A kenyérosztásunk, a hitközösségünk. És az egész azzal a szeretetteljes mozzanattal kezdődött, hogy apám anyám mögé settenkedik,

aki nem fordul hátra, de mosolyogva várja a férje közeledését. Most azonban csak álltak, és tehetetlenül nézték egymást a széttört edény fölött.

Olyan pillanat volt ez, most már látom, ami ezerféleképpen alakulhatott volna. Anyám felnevet, elsírja magát, apám felé nyújtja a kezét. Vagy apám térdre rogy, és úgy tesz, mintha szívrohamot kapott volna, ami egyébként később be is következett. Anyám kibillen a sokkos állapotból, és apám segítségére siet. Eltakarítjuk a romokat, összedobunk pár szendvicset, és az élet megy tovább. Ha akkor este leülünk az asztalhoz, biztosra veszem, hogy másképp alakultak volna a dolgok. Anya azonban rákvörös lett, és szinte észrevehetetlen borzongás futott végig rajta. Szaggatottan vette a levegőt, és sebesült arca elé kapta a kezét. Aztán átlépett az edénycserepek fölött, és lassan elsomfordált. Azt akartam, hogy kiabáljon, üvöltsön, vágjon földhöz valamit. Bármi jobb lett volna, mint ez a jeges rémület, amivel felvonszolta magát a lépcsőn. Aznap este egyszerű kék ruha volt rajta. Harisnya nélkül. Meg fekete mokaszin. Miközben fellelé haladt, mereven maga elé nézett, és görcsösen markolta a korlátot. Nem csapott zajt. Mintha lebegett volna. Apámmal az ajtóhoz léptünk, és ahogy követtük őt a tekintetünkkel, szerintem mindketten éreztük, hogy anyám a teljes magány felé lépdel, ahonnan talán nincs is visszaút.

MÉG AZUTÁN IS CSAK ÁLLTUNK MOZDULATLANUL, amikor a hálószoba ajtaja becsukódott. Végül megfordultunk, szó nélkül visszamentünk a konyhába, és felsöpörtük az ételmaradékot meg az edénycserepeket. Együtt vittük ki a szemetet. Apám elgondolkodva csukta le a kuka fedelét. Lehajtotta a fejét, én pedig azon nyomban megéreztem a belőle áradó elkeseredettséget, amely innentől kezdve egyre

inkább elhatalmasodott rajta. Amikor nem mozdult, komolyan megijedtem. Sürgetően kaptam el a karját. Nem tudtam szavakkal kifejezni, mit érzek, de legalább annyit elértem, hogy apám felnézzen.

– Vigyük be az aktákat! – A hangja kemény volt és türelmetlen.
– Még ma este munkához látunk.

Engedelmeskedtem. Kipakoltunk a kocsiból. Aztán sietve összecsaptunk pár szendvicset. (Apám az egyiket különös gonddal készítette el, majd tányérra tette. Felvágtam egy almát, és elrendeztem a gerezdeket a kenyér, a hús meg a saláta körül. Miután anya nem válaszolt a kopogásomra, a küszöbön hagytam a vacsoráját.) Fogtuk a szendvicseket, átmentünk apám dolgozószobájába, és összevont szemöldökkel tanulmányoztuk az aktákat, miközben mohón tömtük a fejünket. A földre söpörtük a morzsákat. Apám felkapcsolta a villanyt. Letelepedett az íróasztalhoz, aztán biccentett, hogy üljek a karosszékekbe.

– Itt lesz valahol – intett a fejével a súlyos paksaméták felé.

Tudtam, hogy nekem is segítenem kell. Apám úgy kezelt, mintha az asszisztense lennék. Természetesen tudta, hogy titokban a könyveit bújom. Ösztönösen a Cohenre pillantottam. Apám bólintott, alig észrevehetően felvonta a szemöldökét, és a könyökömnél magasodó papírkupacra csücsörített a szájával. Olvasni kezdtünk. Ekkor kezdtem megérteni, ki is az apám, mivel telnek a napjai, és milyen az élete.

A következő héten jó néhány esetet kimazsoláztunk az archívumból. Mindeközben, egy héttel a vakáció kezdete előtt, anyám ki se mozdult a szobájából. Apa hordta fel neki az ennivalót. Esténként én is bementem hozzá, és addig olvastam fel neki *A legszebb versek családai antológiájából*, amíg álomba nem merült. Régi, gesztenyebarna

könyv volt, amelynek szakadt fedele boldog fehéreket ábrázolt, akik a templomban vagy esti mese gyanánt olvassák, a szerelmük fülébe suttogják a költeményeket. Anyám nem engedte, hogy elvont verseket olvassak fel neki. A soha véget nem érő, ékes szóvirágokkal tűzdelt, feszes ritmusú elbeszélő költemények érdekelték: a „Ben Bolt”, „A haramia”, a „Rés a gáton”. Amint egyenletessé vált a szuszogása, megkönnyebbülten osontam ki tőle. Anyám annyit aludt, mintha benevezett volna egy alvóversenyre. Alig evett. Gyakran sírdogált, idegtépő, monoton hüppögéssel, amit hiába próbált a párnájába fojtani, mert így is kihallatszott a hálószoza ajtaján. Lementem a dolgozószobába apához, és tovább böngésztem az aktákat.

Feszült figyelemmel olvastunk. Apám meg volt győződve róla, hogy valahol a bírósági kivonatok, emlékeztetők, összefoglalók és ítéletek között ott rejtőzik annak az embernek a neve, aki a tetteivel szinte kiszakította anyám testéből a lelket.